

”Kiva säpinä, elämänmakuinen tunnelma”

Sukupolvet Yhdessä palvelukeskus Akuliinassa

Jutta Hirvikallio
Jonna Hyvönen

Opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulututkinto

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Jutta Hirvikallio ja Jonna Hyvönen	
Työn nimi "Kiva säpinä, elämänmakuinen tunnelma" - Sukupolvet Yhdessä palvelukeskus Akuliinassa	
Päiväys 2.11.2012	Sivumäärä/Liitteet 58/16
Ohjaaja(t) Tuula Niskanen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Siilinjärven palvelutaloyhdistys ry/Palvelukeskus Akuliina	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Yhteiskunnassa nuorilla ja ikäihmisillä ei ole riittävästi mahdollisuuksia luonnollisiin kohtaamisiin. Nuorten tapaamiset isovanhempien kanssa saattavat rajoittua vain juhlapyhiin. Välimatkat sukulaisiin ovat pidentyneet ja kuntien tuottamat palvelut sekä toiminnot erottelevat yleensä sukupolvet toisistaan. Näin tärkeät kansanperinteet ja kansalaistaidot ovat vaarassa jäädä unohduksiin, sillä kokeutumisedon siirtymistä nuorten ja ikäihmisten välillä ei enää tapahdu.</p> <p>Toiminnallisena opinnäytetyönä toteutimme <i>Sukupolvet Yhdessä</i> -päivän Palvelukeskus Akuliinassa. Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää sukupolvityön tarvetta siilinjärveläisten nuorten ja ikäihmisten välillä. Päivän teemana oli ikäihminen kansalaiskasvattajana nuorelle. Toiminnallisella opinnäytetyöllä tutkimme, miten tarpeelliseksi nämä kaksi ikäryhmää kokevat sukupolvia yhdistävän toiminnan. Loimme yhden esimerkkimallin sille, miten sukupolvityötä voisi yhteiskunnassa toteuttaa. Työn toiminnallinen osuus oli rakennettu teoreettisen viitekehyksen pohjalta, mikä koostui kansalaiskasvatuksen ja sukupolvityön teorioista. Näkökulmana oli, miten ikäihmiset voivat toimia kansalaiskasvattajina nuorille ja miten arvokkaat kansan perinteemme saadaan säilymään tulevaisuudessa.</p> <p>Palautteet analysoimme SWOT -analyysillä. Palautelomakkeiden kysymykset olivat rakennettu pohjautumaan SWOT -analyysin osa-alueisiin; vahvuudet, mahdollisuudet, heikkoudet ja uhat. Näin saimme selville, mitkä asiat nuoret ja ikäihmiset kokivat tärkeänä sukupolvia yhdistävässä toiminnassa. Tutkimuksessa selvisi, että siilinjärveläiset nuoret ja ikäihmiset kokivat sukupolvityön tärkeänä ja tarpeellisenä toteuttaa. Toiveena nousi esille päivän järjestäminen siten, että ikäihmiset vierailisivat nuorten luona kouluissa. Vastaavanlaista toimintaa haluttiin järjestettävän enemmän ja <i>Sukupolvet Yhdessä</i> -päivästä toivottiin jokavuotista tapahtumaa. Nuoret kokivat tärkeänä oppia ikäihmisiltä perinnetaitoja ja -tietoa. Ikäihmiset taas toivoivat lisää tutustumista nuorten harrastuksiin ja elämään. Molemmat sukupolvet sanoivat päivän vähentäneen ennakkoluuloja ja negatiivisia asenteita toisiaan kohtaan.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset pohjautuvat siilinjärveläisten nuorten ja ikäihmisten kokemuksiin, mutta ovat yleistettävissä. Prosessityökirja on käytettävissä jatkossa sellaisenaan tai muokattuna vastaavanlaisen <i>Sukupolvet Yhdessä</i> -päivän järjestämiseen. Opinnäytetyö koostui useasta eri osasta, joita olivat tutkimus, <i>Sukupolvet Yhdessä</i> -päivä, prosessityökirja, valokuvakirjat sekä muistelutilaisuus, joka pidettiin Palvelukeskus Akuliinassa syksyllä 2012.</p>	
Avainsanat Ikäihmiset, nuoret, kansalaiskasvatus, sukupolvityö, hiljainen tieto	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Jutta Hirvikallio and Jonna Hyvönen			
Title of Thesis "Fun action, an atmosphere of the taste of life" - Generations Together in the Service Centre Akuliina			
Date	2.11.2012	Pages/Appendices	58/16
Supervisor(s) Tuula Niskanen			
Client Organisation/Partners Siilinjarvi Service house association ra /Service Centre Akuliina			
<p>Abstract</p> <p>In society, youngsters and older people do not have enough opportunities for natural encounters. Youth meetings with grandparents may be only limited to holidays. The distances to relatives are longer and the services and activities provided by the municipalities usually distinguish between the generations. Important national traditions and civic skills are in danger of being forgotten, as the transferring of knowledge of experience between the young and the elderly is no longer the case.</p> <p>In this functional thesis we implemented a <i>Generations Together</i> -day in the service centre Akuliina. The research task of the thesis was to examine the necessity of generations work in Siilinjarvi amongst the elderly and youngsters. The theme of the day was how elderly people can act as civic educators to the youngsters. and how our important traditions can be maintained for the future. The functional thesis examined how necessary these two age groups experience the joining in action of the generations. We created a model example of how a generation's work could be carried out in society. The practical part of our work was built on the basis of a theoretical framework. The framework was based on the theories of civic education and generation work. The point of view was how older people can act as civic educators for youngsters, and how our valuable national traditions can be maintained in the future.</p> <p>Feedback from the theme day was analysed with a SWOT -analysis. Questions in the feedback forms were based on four sub-areas of the SWOT -analysis; strengths, opportunities, weaknesses and threats. That's how things youngsters and elderly people felt important to combine their activities generations were found out. The results of the research found that the elderly and young people of Siilinjarvi felt that generation work was important and a necessary work to carry out. They wished that this theme day would become an annual event and that the same kind of theme day could be organized in a way, where elderly people would go to school to see youngsters' everyday life. Youngsters experienced that it is important to learn traditions from elderly people. The elderly hoped for more meetings with the youngsters and they would like to know more about youngsters hobbies and life overall. Both of these generations said that the theme day had decreased their preconceptions and negative attitudes of each other.</p> <p>The results were based on the experiences of the youngsters and elderly people in Siilinjarvi, but can be generalized. The process-book is available in the future as such or modified for the organizing of a similar <i>Generations Together</i> -day. The thesis consisted of different parts which were research, process-book, photo albums and a remembrance event in Akuliina in the fall of 2012.</p>			
<p>Keywords Elderly people, youngsters, civic education, generation work, tacit knowledge</p>			

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	7
2	OPINNÄYTETYÖ TYÖELÄMÄÄN	10
3	EUROOPAN UNIONIN TEEMAVUODET	12
3.1	Kansalaiskasvatuksen teemavuosi.....	12
3.2	Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden teemavuosi..	13
3.3	Neljän polven treffit -haastekampanja.....	13
4	SUKUPOLVITYÖTÄ KANSALAISKASVATUKSEN TAVOIN	15
4.1	Ääni hiljaiselle tiedolle.....	16
4.2	Kansalaiskasvatus.....	17
4.3	Sukupolven ja sosiokulttuurisen innostamisen kautta sukupolvityöhön.....	19
5	IÄN MONET ULOTTUVUUDET	22
5.1	Nuoruus ikävaiheena.....	23
5.2	Ikäihminen.....	25
6	SUKUPOLVET YHDESSÄ -PÄIVÄN PROSESSI.....	27
6.1	Prosessin ideointi ja suunnittelu	28
6.2	Sukupolvet Yhdessä -päivä	31
6.3	Prosessin arviointi.....	33
6.4	Prosessityökirja	34
7	SUKUPOLVITYÖN TARVE SIILINJÄRVELLÄ	36
7.1	SWOT -analyysi	36
7.2	Palautteiden analysointi.....	38
7.3	Luotettavuus ja eettisyys.....	51
8	POHDINTA	52
	LÄHTEET	54

LIITTEET

Liite 1 Palautelomake

Liite 2 Teemapäivän mainos 1

Liite 3 Teemapäivän mainos 2

Liite 4 Infokirje Akuliinan henkilökunnalle

Liite 5 Uutis-jousen lehtiartikkeli

Liite 6 Prosessityökirja

*Nuoruus, kerskaileva,
voimallinen, rakastava –
nuoruus täynnä suloa,
voimaa ja viehätystä.
Tiedätkö, että sinun jälkeesi
voi tulla Vanhuus
yhtä suloisena,
voimakkaana ja viehättävänä?
(Whitman, W.)*

1 JOHDANTO

*Minä vaan ihmettelen, mikä näitä nykyajan nuoria oikein vaivaa.
Eikö kotona opeteta enää kunnan käytöstapoja?
Ette osaa naapurina rappukäytävässä tervehtiä, eikä ovea aukaista, kun kulkijalla
ruokakassit molemmissa käsissä.
Nuoret käytöskouluun!
(Naapurin mummo 2011)*

Maatalousyhteiskunnan hajoaminen ja perhetyyppien muutos ovat vaikuttaneet yhteiskunnassa siihen, etteivät sukupolvet kohtaa toisiaan enää niin usein kuin aiemmin. Entisaikoina perhe käsitti vanhempien ja lasten lisäksi myös isovanhemmat ja he yhdessä saattoivat asuttaa samaa taloa. Näin perheen lapset ja nuoret toimivat päivittäin omien isovanhempiensa kanssa oppien heiltä tärkeitä kansalaistaitoja. Nykypäivänä on nuoria, jotka eivät välttämättä edes tunne omia isovanhempiaan ja yhteiset kohtaamiset saattavat rajoittua vain juhlapyyhiin. Nuoret eivät enää opi tiedostamattaan tärkeitä taitoja vanhemmalta sukupolvelta, vaan monet suomalaiset perinnetaidot uhkaavat jäädä unohduksiin.

Tuulenmäen (2011) mukaan eläkkeellä olevilla ikäihmisillä on valtava potentiaali hyödyntää osaamisensa yhteiskunnassa vielä työuransa jälkeen. Eläkkeelle jäätyään moni ikäihminen voi kokea hyödyttömyyttä siitä, ettei yhteiskunta enää tarvitse heidän osaamistaitojaan. Opinnäytetyöllä toimme esille sen, kuinka arvokasta hyötyä ikäihmisistä voi olla heidän eläkkeelle jäätyään, erityisesti nuoremmille kansalaisille.

Euroopan Unionissa vietetään joka vuosi jonkin tietyn aihepiirin teemavuotta. Vuosi 2005 oli kansalaisyhteiskunnan teemavuosi ja tänä vuonna vietetään aktiivisen ikäänymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden teemavuotta. Vuoden 2012 teemavuoteen liittyy myös Vanhustyön keskusliiton järjestämä haastekampanja Neljän polven treffit, johon osallistumme mukaan tällä opinnäytetyöllä. Haastekampanjan tavoitteena on lisätä ja tuoda esiin eri-ikäisten ihmisten yhdistävää toimintaa esimerkiksi liikunnan, kulttuurin, perinteiden tai ruoan merkeissä. (Vanhustyön keskusliitto 2012.) Euroopan Unionin teemavuodet kertovat opinnäytetyön ajankohtaisuudesta ja työn tarkoituksesta edistää aktiivista ikäänymistä ja sukupolvien välistä solidaarisuutta.

Idea opinnäytetyölle muodostui luettuamme eri lehtien mielipidepalstoilta kirjoituksia, joissa huokui negatiivisuus nuorten ja ikäihmisten välillä. Meille heräsi kysymys: miksi nämä ikäryhmät ovat vieraantuneet toisistaan? Tätä kysymystä pohtiessamme huomasimme tarpeen sukupolvityölle nuorten ja ikäihmisten välillä. Yhteinen kiinnostus ja tulevaisuuden suunnitelmat työskennellä nuorten ja ikäihmisten parissa innosti meitä yhdistämään voimavaramme ja tekemään yhteisen opinnäytetyön.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön yhtenä osana järjestettiin *Sukupolvet Yhdessä* –päivä Siilinjärvellä. Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää sukupolvityön tarvetta ikäihmisten ja nuorten välillä Siilinjärvellä. Samalla selvitimme järjestettävän päivän vahvuuksia ja heikkouksia kohderyhmien mielestä. Lähestyimme sukupolvityötä kansaliskasvatuksen näkökulmasta, miten ikäihmiset voivat toimia kansaliskasvattajina nuorille ja miten arvokkaat kansaperinteemme saadaan säilymään yhteiskunnassa.

Käsitteiden valitseminen työn kohderyhmille oli haasteellista sillä vanhus tai ikääntyvä ihminen voidaan useasti ajatella negatiivisena käsitteenä. Nykyään on muodikasta käyttää ikäihmisestä termejä seniori tai kolmannella iällä oleva kansalainen. (Julkunen 2008, 18.) Päädyimme käsitteeseen ikäihminen, sillä se kuvastaa parhaiten työmme tarkoitusta. Näemme ikäihmisen viisaana, kypsänä ja elämää nähneenä kansalaisena, jolla on annettavaa nuoremmalle sukupolvelle. Työssä puhuttaessa nuorista, tarkoitamme nuorisolain (2. §) määritelmän mukaan alle 29-vuotiaita nuoria. Opinnäytetyössä puhumme juuri tämän päivän nuorista, heidän asenteistaan ja arvoistaan. Nuoret elävät haasteellisessa ja muuttuvassa yhteiskunnassa, joten on tärkeää ymmärtää juuri tämän päivän nuorten ajatusmaailmaa.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Siilinjärven Palvelutalo yhdistys ry, joka on Vanhustyön keskusliiton jäsenyhdistys. Heidän tiloissaan Siilinjärven keskustassa sijaitsevassa palvelukeskus Akuliinassa toteutimme *Sukupolvet Yhdessä* -päivän. Palvelukeskus Akuliina on yksityinen vanhustenhuollon palveluita tuottava yksikkö, jonka toiminta tapahtuu yhteistyössä Siilinjärven kunnan, terveydenhuollon kuntayhtymän sekä muiden palveluiden tuottajien kanssa. Akuliinan toiminnan tavoitteena on tukea ikäihmisten mahdollisuutta asua kotona mahdollisimman pitkään näin säilyttäen heidän elämäntapansa ja yksilöllisyytensä. (Palvelukeskus Akuliina 2012.)

Päivän suunnitteluun ja toteutukseen osallistuivat myös Siilinjärven TUKEVA -työvalmennussäätiön starttipajan nuoret. Starttipajan nuoret ovat iältään 16–29-vuotiaita, ja he tarvitsevat valmennusta koulutus- ja työmarkkina-asemansa parantamiseksi. Starttipaja antaa nuorille toiminnallista starttivalmennusta huomioiden nuorten yksilölliset tarpeet. Toimintaan sisältyy koulutukseen ja työelämään aktivointia, nuorten elämänhallinnan ja sosiaalisten taitojen tukemista ja parantamista. Starttipajalla nuorten kanssa selvitetään heidän lahjakkuuksia ja kehittämistarpeita. (TUKEVA -työvalmennussäätiö 2009.)

Toteutimme opinnäytetyön toiminnallisena, sillä pidimme *Sukupolvet Yhdessä* -päivän järjestämistä ajankohtaisena ja merkityksellisenä tulevaisuuden kannalta. Ikäihmisten ja nuorten välistä sukupolvien kohtaamistoimintaa on järjestetty vähän ja koimme tarpeen juuri näiden sukupolvien väliselle yhdistävälle toiminnalle. Nuoret ja ikäihmiset ovat olleet esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa ikäihmisten lisääntyneen yksinäisyyden ja nuorten syrjäytymisriskin vuoksi.

2 OPINNÄYTETYÖ TYÖELÄMÄÄN

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Siilinjärven palvelutaloyhdistys ry. Heidän ti-
loissaan palvelukeskus Akuliinassa toteutettiin *Sukupolvet Yhdessä* -päivä. Palvelu-
keskus Akuliina sijaitsee keskellä Siilinjärven keskustaa. Palvelukeskuksen hyvä si-
jainti mahdollistaa Akuliinassa tapahtuvan vilkkaan ja monipuolisen toiminnan. Aku-
liina on kohtauspaikka siilinjärveläisille ikäihmisille. Toiminnassa on mukana laaja
yhteistyöverkosto, esimerkiksi eri järjestöt, kansalaisopisto, seurakunnat sekä vapaa-
ehtoistoimijat. (Palvelukeskus Akuliina 2012.)

Palvelukeskus Akuliina on yksityinen vanhustenhuollon palveluita tuottava yksikkö.
Akuliinan toiminnan tavoitteena on tukea ikäihmisten mahdollisuutta asua kotona
mahdollisimman pitkään, säilyttäen elämäntapansa ja yksilöllisyytensä. Akuliinassa
on 29 asuntoa, joista seitsemän on invamitoitettuja. Palvelukeskus Akuliina tarjoaa
viihtyisän ja turvallisen kodin ikääntyville sekä vammaisille asiakkaille. Palvelutaloyh-
distys tuottaa kotiin annettavina palveluina hoiva – ja sosiaalipalveluita, sekä siivous-,
hygieniä-, vaatehuolto- ja asiointipalveluja. Palveluiden tavoitteena on tukea kotona
selviytymistä ja turvata elämänlaatu kokonaisvaltaisesti. Jokaiselle asiakkaalle teh-
dään tarvittavista palveluista palvelusuunnitelma, sillä asiakkaiden palveluntarve on
yksilöllinen. (Palvelukeskus Akuliina 2012.)

Opinnäytetyön toinen tärkeä yhteistyötaho oli Siilinjärven TUKEVA -
työvalmennussäätiön starttipaja. Siilinjärven starttipaja on osa TUKEVA -
työvalmennussäätiötä, jonka perustehtävänä on tukea työelämässä syrjäytyneiden ja
syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ja pitkäaikaistyöttömien siirtymistä kohti avoimia
työmarkkinoita tai opiskeluita. Starttipaja tarjoaa toiminnallista starttivalmennusta 16-
29 -vuotiaille nuorille, jotka ovat heikossa koulutus- tai työmarkkina-asemassa. Start-
tipaja on matalan kynnyksen toimintaa syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville
nuorille. Edellytyksenä toimintaan mukaan pääsyyn on nuoren riittävä motivaatio ja
työpajatoiminnan tarve. (Haikarainen 2012.)

Useimmilla pajan nuorilla on suoritettuna peruskoulu, mutta jatko-opinnot ovat aloit-
tamatta tai keskeytyneet. Nuorella saattaa olla käytynä työharjoitteluita tai -kokeiluja,
mutta usein ne ovat jääneet kesken tai eivät ole tuottaneet toivottua tulosta. Starttipa-
jalle tulevilla nuorilla saattaa olla mielenterveysongelmia, eriasteisia riippuvuuksia,
oppimisvaikeuksia, ongelmia sosiaalisissa tilanteissa tai puutteita elämönhallintatai-

doissa. Starttipajan nuoret tarvitsevat monipuolista ja laaja-alaista tukea elämäntilanteensa selvittämiseen ja tulevaisuuden suunnitelmien tekemiseen. Starttipajan toiminnan keskeiset elementit ovat nuoren elämäntilanteen tavoitteellinen kartoitus, yksilöllinen ohjaus sekä vertaistuen hyödyntäminen. Käytännön toiminnassa huomioidaan nuoren omat lähtökohdat ja mielenkiinnonkohteet. Toimintaan sisältyy koulutukseen ja työelämään aktivointia, nuorten elämänhallinnan ja sosiaalisten taitojen tukemista sekä työhön opastamista työvalmennussäätiön eri toimintayksiköissä. (Haikarainen 2012.)

Sukupolvet Yhdessä -päivän muut yhteistyötahot olivat Siilinjärven Martat, Ahmon yläkoulu ja K- Supermarket herkkupata. Martat on satavuotias kansalaisjärjestö, joka edistää kotien ja perheiden hyvinvointia. Martat järjestönä on näkyvä vaikuttaja, joka osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun. Järjestö vaalii kulttuuria ja hyviä ihmissuhteita. Martat vaikuttaa yhdessä sekä paikallisesti että valtakunnallisesti ja edistävät vastuullista ja välittävää elämäntapaa. (Marttaliitto 2012.) Ahmon yläkoulu on noin 580 oppilaan yläkoulu joka sijaitsee Siilinjärven keskustassa. Koulun tärkeä tavoite on kasvattaa oppilaat vastuuseen sekä aktiivisiksi ja osallistuviksi muuttuvan yhteiskunnan kansalaisiksi. (Ahmon koulu 2012.)

Opinnäytetyön lähtökohtana oli, että se on käytettävissä työelämässä juuri sellaisenaan tai muokattuna. Toiminnallinen *Sukupolvet Yhdessä* -päivä on yksi esimerkki malli siitä, kuinka sukupolvityötä voi toteuttaa. Mallia voi muokattuna käyttää myös muiden sukupolvien väliselle yhteistoiminnalle. Työn toimeksiantaja mahdollisti mallin käyttöönoton välittömästi ja näin saimme luotua luotettavan ja toimivan toiminnallisen mallin. TUKEVA -työvalmennussäätiö mahdollisti nuorten osallistamisen prosessiin ja toimintamallin käyttöönoton yhdessä sosiaalisen nuorisotyön toimijan kanssa. Näin opinnäytetyöllä on näkökulmaa niin vanhustyön kuin nuorisotyön puolelta. Se mahdollistaa mallin käytettävyyden monipuolisesti ja molemmat ikäryhmät huomioituna.

3 EUROOPAN UNIONIN TEEMAVUODET

Joka vuosi Euroopassa vietetään jonkin aihepiirin teemavuotta. Teemavuodet ovat koko EU:ta koskevia tiedotuskampanjoita, joilla pyritään saavuttamaan kansalaiset ja kertomaan heille valitusta aiheesta ja tukemaan toimintaa sen ympärillä. Vuosikampanjat toteutetaan jokaisessa jäsenmaassa sekä koko Euroopan kattavissa tiedotuksissa, joilla vuoden tavoitteiden taakse saadaan mahdollisimman vankat joukot. Teemavuoteen liittyviä tapahtumia, hankkeita ja tutkimuksia pyritään tukemaan myös rahallisesti Unionin rahoitusohjelmissa. (CIMO 2011.)

Vuonna 2005 vietettiin Euroopassa kansalaiskasvatuksen teemavuotta ja vuonna 2012 vietetään aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden teemavuotta. Nostamme Euroopan Unionin teemavuodet opinnäytetyöhön mukaan, sillä nämä teemat ovat työn kannalta keskeisiä ja tukevat opinnäytetyön ajankohtaisuutta ja merkityksellisyyttä. Osallistuimme *Sukupolvet Yhdessä* -päivällä myös vuoden 2012 teemavuoteen liittyvään Vanhustyön keskusliiton järjestämään Neljän polven treffit -haastekampanjaan.

3.1 Kansalaiskasvatuksen teemavuosi

Vuonna 2005 Suomi ja koko Eurooppa viettivät Euroopan Neuvoston julistamana kansalaiskasvatuksen teemavuotta. Silloin painotettiin opetuksen ja kasvatuksen keskeistä roolia kansalaiskasvatuksessa. Suomessa haluttiin tukea lapsia ja nuoria osallistuvaan ja aktiiviseen kansalaisuuteen vahvistaen opiskelijoiden omaa tietoutta oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan koulussa sekä yhteiskunnassa. (Kaihari-Salminen 2006.)

Teemavuonna haluttiin erityisesti painottaa sitä, että aktiivinen kansalaisuus vaatii sosiaalisesti ja toiminnallisesti aktiivista lapsuutta ja nuoruutta. Lisäksi tavoitteena oli opettaa vastuunottamista kannustavassa ilmapiirissä. Vuoden tarkoituksena oli myös rohkaista jokaista kansalaista toimimaan heille itselleen tärkeiden asioiden puolesta. (Kaihari-Salminen 2006.)

3.2 Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden teemavuosi

Nykyään eurooppalaiset elävät pidempään ja terveempinä kuin koskaan aikaisemmin. Tämä tarjoaa ihmisille mahdollisuuksia toimia ja pysyä aktiivisina kansalaisina. Aktiivinen ikääntyminen antaa ikäihmisille mahdollisuuksia pysyä työelämässä ja jakaa arvokasta kokemusperäistä tietoa nuoremmille sukupolville. Lisäksi ikäihmiset voivat jatkaa yhteiskunnassa aktiivisina toimijoina, elää antoisaa elämää terveenä ja hyvinvoivana, sekä edistää sukupolvien välistä solidaarisuutta. (European Commission 2012.)

Teemavuoden 2012 aikana pyritään löytämään ikäihmisten voimavaroja ja tilaisuuksia, missä niitä voidaan hyödyntää. Vaikuttajien tehtävänä on parantaa ikääntyvien mahdollisuuksia pysyä aktiivisina kansalaisina ja elämään itsenäisesti mahdollisimman pitkään. Tämän toteutumiseen haasteita tuottavat esimerkiksi sosiaalipalvelut, terveydenhuolto, työelämä, aikuiskoulutus sekä tietotekniikka. Vuoden 2012 teemavuodella halutaan kiinnittää huomiota juuri näihin haasteisiin ja etsiä keinoja, millä niihin voidaan vaikuttaa. Vuoden tärkeimpänä tavoitteena on saada toimijat ja päättäjät sekä asianomaiset asettamaan tavoitteita toiminnalleen ja ryhtymään itse toimeen. Enää ei pelkkä keskustelu riitä, vaan tarvitaan tekoja ja konkreettisia tuloksia. (European Commission 2012.)

3.3 Neljän polven treffit -haastekampanja

Neljän polven treffit on Vanhustyön keskusliiton vuodelle 2012 järjestämä haastekampanja, jonka tavoitteena on aktivoida kansalaisia järjestämään ikäpolvien välistä yhteistoimintaa tai tuomaan esiin jo olemassa olevaa toimintaa. Haastekampanja liittyy Vanhustyön keskusliiton Elämäkulkua ja ikäpolvet -kehittämisen ja tutkimushankkeeseen, joka toteutetaan vuosina 2011–2013. Kampanjaan on haastettu mukaan järjestöjä, kuntia, oppilaitoksia, yrityksiä, kulttuuriorganisaatioita sekä yksittäisiä ihmisiä. (Vanhustyön keskusliitto 2012.)

Haastekampanja liittyy Euroopan Unionin vuoden 2012 aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden teemavuoteen. Neljän polven treffitien tarkoituksena on saattaa yhteen eri-ikäisiä ihmisiä. Tavoitteena teemavuodelle ovat tapahtumien järjestäminen ja toimintamuotojen levittäminen. Lisäksi teemavuosi nostaa yhteiskunnalliseen keskusteluun mukaan ikäpolvien välisen kanssakäymisen sekä ikä-

polvia yhdistävän toiminnan lisäämisen ja sen näkyväksi tekemisen. Neljän polven treffit -haastekampanjan tarkoitus ja tavoitteet liittyvät vahvasti opinnäytetyön ideaan ja *Sukupolvet Yhdessä* -päivään. (Vanhustyön keskusliitto 2012.)

4 SUKUPOLVITYÖTÄ KANSALAISKASVATUKSEN TAVOIN

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu kansalaiskasvatuksen ja sukupolvi-työn teorioista. *Sukupolvet Yhdessä* -päivään liittyen teoriaan on otettu mukaan myös hiljaisen tiedon merkitys. *Sukupolvet Yhdessä* –päivä suunniteltiin ja toteutettiin työn teoreettisen viitekehysten pohjalta.

Hiljaisella tiedolla on suuri merkitys ihmisen elämiseen. Ilman hiljaista tietoa ja koke-
mustietoa ei tutkijoiden mukaan olisi tietoa ja taitoa laisinkaan olemassa. Ikäihmisillä
on valtava määrä hiljaista tietoa, jonka välittämiseen ei välttämättä löydy sanoja.
Kansalaiskasvatus taas on tietoista kasvatustoimintaa, minkä avulla pyritään saavut-
tamaan kansalaisen asema. Kansalaiskasvatusta voidaan toteuttaa monella eri taval-
la, monen eri tahon toteuttamana ja opettaen niitä asioita, joita kukin kokee tärkeäksi.
Sukupolviyö on meillä ja maailmalla koko ajan tärkeämmässä roolissa oleva sosiaali-
työn muoto. Sen tavoitteena on tuoda eri sukupolvia yhteen toiminnallisilla keinoin,
jolloin solidaarisuus saa tilaa, ennakkoluulot häviävät ja jokainen kokee olevansa
tärkeä ja tarpeellinen juuri sellaisenaan kuin on.

Toimme työhön näkökulmaa, miten sukupolviyön mahdollisuuksia on hyödynnetty
laajalti koko maailmassa. Ikäihmisten elämänviisauden kunnioittamista on huomioitu
paljon länsimaalaisten yhteiskuntien ulkopuolella, joissa ikäihmisille on annettu tärkeä
asema yhteiskunnissa. Ikäihmisten keskeisinä tehtävinä ovat perinnetiedon ja kulttuu-
riarvojen välittäminen, nuorempien sukupolvien liittäminen osaksi yhteisöä sekä tur-
vata vakaus ja jatkuvuus yhteisölle. Sukupolvien välisiä kohtaamishankkeita on jär-
jestetty YK:n tukemana monissa eri kehitysmaissa. Ghanassa hankkeessa *Aika iso-
äidin kanssa* isovanhemmat kertoivat ja opastivat nuoria HIV-tartunnan ehkäisystä ja
teiniraskauksista. Malawissa koulutetaan isovanhempia pitämään huolta odottavista
äideistä ja vastasyntyneistä lapsista sekä Australiassa aboriginaaliyhteisöissä ikäih-
miset toimivat opettajina ja auttavat alkoholi- ja päihderiippuvaisia nuoria. Yhdysval-
loissa toimiva isoäitihanke GMP on edistänyt kehitysmaissa sukupolvien välistä yh-
teistoimintaa, isoäitien osallistumisella naisten ja lasten terveyskasvatukseen. (Aubel
2010, 44–46.)

Nämä eri maissa toimineet hankkeet ovat lisänneet sukupolvien välistä yhteisöllisyyt-
tä ja jakaneet perinnetietoutta sekä oppia ikäihmisiltä nuoremmille sukupolville.
Hankkeet ovat parantaneet sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja ikäihmiset ovat

kokeneet itsensä hyödyllisiksi toimiessaan opettajina nuoremmalle sukupolvelle. (Aubel 2010, 44–46.) Sukupolvien kohtaamisilla on saatu paljon hyviä tuloksia aikaan. Suomessa olisi tärkeää lisätä sukupolvien yhteisöllisyyttä ja erityisesti ikäihmisten ja nuorten yhteistoimintaa, jotta kulttuurimme perinnettä ja ikäihmisten viisautta saataisiin jaettava eteenpäin nuorille.

4.1 Ääni hiljaiselle tiedolle

*Nuoren ihmisen askel on nopea,
mutta hän ei tunne tietä;
vanhan askel on hidas,
mutta se teki tien.*
(Selman koti 2006.)

Nykyisessä tietoyhteiskunnassa sana tieto määritellään monin eri tavoin. Toisinaan käsitettä käytetään hyvin sekavasti ja monissa eri yhteyksissä. Hannelle Koivunen, hiljaisuuden tutkija ja filosofi, määrittää tiedolla tarkoitettavan pieniä tiedon osia isommasta kokonaisuudesta. Hänen mukaansa tieto voi olla myös suuria ja syviä käsitteitä, kuten esimerkiksi esteettinen tieto, hiljainen tieto, ymmärrys ja tietoisuus. (Nurminen 2000, 11.)

Yleensä hiljaisuudella tarkoitetaan olotilaa tai tunnelmaa, mutta se voidaan myös käsittää tiedon muotona. Unkarilainen lääketieteen tutkija Michael Polanyi esitti 1950-luvulla käsitteen hiljainen tieto. Hän tarkoitti sillä yksilön vaistonvaraista ja intuitiivista tietoa, jota ei voida sanoa ilmaista. Polanyin mukaan ihminen on aina viisaampi kuin hän voi itse kertoa. (Koivunen 2001, 37.) Hiljaisella tiedolla yleensä kuvataan ihmisen tietävän enemmän kuin on mahdollista sanoa ilmaista. Tämä johtuu siitä, että hiljainen tieto nähdään pohjautuvan tunteeseen, jolloin sen ilmaiseminen on melkein mahdotonta, sillä jokainen tuntee tunteet omalla tavallaan. (Nurminen 2000, 28.) Hiljainen tieto on yksilön kaikista henkilökohtaisinta tietoa, mikä on sisäistetty vaistonvaraisesti käytännön ja kokemuksen kautta. Se on kykyä havainnoida ja tulkita ihmisen käyttäytymistä erilaisista fyysisistä kehon merkeistä. (Uusiniitty 2011, 21.)

Ihminen on tietoinen vain miljoonasosasta siitä tiedosta, mitä aivomme sisältää. Hiljainen tieto on kokonaisvaltaisesti läsnä ihmisen olemuksessa ja olemisessa. Se on taitoa tehdä käsillä ja ihon tieto siihen kohdistuvista kosketuksista sekä tietoa koke-

muksista, joiden avulla osaamme toimia eri tilanteissa. Hiljainen tieto on myös kokemustietoa, jolla vaistonvaraisesti osaamme toimia oikein esimerkiksi silloin, kun lapsi itkee tai kun kohtaamme surullisen henkilön. Se kertoo, koska leipätaikina on valmista tai koska on aika ottaa ruoka uunista. Se ohjaa meitä toimimaan arkisissa tilanteissa ja valitsemaan oikean väärästä. Toisaalta hiljainen tieto on valtava määrä turhaa tietoa, jonka olemassaoloon ihminen ei edes reagoi. (Koivunen 1997, 79.)

Polanyi painotti tutkimuksissaan kuinka suuri merkitys tunteilla ja ”kätkeyllä todellisuudella” on ihmisen elämässä. Hän sanoi hiljaisen tiedon olevan perusta kaikelle ihmisen tietämiselle. Mikäli se otettaisiin meiltä pois, kaikki tieto lakkaisi. (Koivunen 1997, 76–77.) Hiljaisen tiedon jakamiseen ei ole mallia, koska jokainen ihminen omaksuu asiat omalla tavalla. Tiedon jakamiseen tarvitaan yhdessä tekemistä ja keskustelua, sillä hiljainen tieto ei välity samaan tapaan kuin muu kerrottu ja tietoisesti opetettu tieto. (Uusiniitty 2011, 21.) Polanyin hiljaisen tiedon teoriassa puhutaankin traditiosta, jolla kyseistä tietoa siirretään sosiaalisissa tilanteissa. Traditio on Polanyin mukaan yksilön arvojen järjestelmä, mikä sisältää yhteisön kokemusvaraston hiljaisesta tiedosta. Tämä traditio on tärkeä ja olennainen osa esimerkiksi tietyn suvun perinteiden säilyttämisessä ja niiden eteenpäin kertomisessa sukupolvilta toisille. Yhteisöllinen hiljainen tieto siirtyy yksilölle jäljittelyn, samaistumisen ja tekemisen kautta suoraan erikseen sitä tietoisesti siirtämättä. (Koivunen 1997, 84.) Ikäihmisten myötä uusille sukupolville välittyy kollektiivista, hitaasti kypsyyttä hiljaista tietoa. Ikäihmiset ovat yhteiskunnalle suuri voimavara heidän sosiaalisten ja kulttuurillisten kokemusten, arvojen ja elämäntietämyksien myötä. (Koivunen 2001, 12.)

4.2 Kansalaiskasvatus

Kansalais-sanaa etuliitteenä käytetään puhekielessä koko ajan enenevässä määrin. Puhumme kansalaisjärjestöistä ja kansanliikkeistä. Puhumme kansalaisvaikuttamisesta, kansalaisaktiivisuudesta ja kansalaisosallistumisesta. Mitä kansalaisena oleminen oikeastaan on? Kansalais-sanalla edellä olevissa yhdyssanoissa tarkoitetaan yksilöiden toimintaa yhteiskunnan ja valtion jäsenenä. (Kurki & Nivala 2006, 11.)

Mitä sitten on kansalaiskasvatus? Kansalaiskasvatuksella yksinkertaisuudessaan tarkoitetaan tietoista kasvatustoimintaa, jonka tavoitteena on valmentaa yhteiskunnan jäsenet kansalaisuuden asettamiin vaatimuksiin. Tämä määritelmä ei vielä kuitenkaan kerro kansalaiskasvatuksen muotoa, sisältöä tai sen harjoittajaa. Osa kansa-

laiskasvatuksesta kuuluu koulujärjestelmäämme. Se tarjoaa valmennusta kansalaisen tehtäviin ja antaa yleissivistävää sekä ammatillista koulutusta perussivistyksen nimissä. Valistusajan käsityksen mukaan valistumattomille ihmisille levitettiin järkipäistä tietoa valistuneiden toimesta, jolloin he kykenivät rakentamaan ympärilleen järkipäistä yhteiskuntaa. Nykyään kuitenkin kansalainen ei ole pelkästään kansalaiskasvatuksen kohde, vaan toimii myös aktiivisena toimijana ja näin omilla valinnoillaan rakentaa suhdettaan yhteiskuntaan ja valtioon. (Arola 2004.)

Kansalaiskasvatuksesta puhuttaessa ilmenee erimielisyyksiä siitä, mitä kansalaisen tarvitsemaan sivistykseen kuuluu. Tämän vuoksi kansalaiskasvatuksesta onkin tullut uskonnollisten, poliittisten ja yhteiskunnallisten ryhmien keskustelun ja valtataistelun väline. Eräs merkittävä esimerkki tästä vallankäytönvälineestä on lainsäädäntö, mikä säätelee oppivelvollisuuden ja määrittää yleissivistävässä koulussa opetettavat oppiaineet. (Arola 2004.) Vuonna 1994 opetussuunnitelman perusteissa yhdeksi yleissivistävän koulun tavoitteeksi kerrotaan *kansalaisyhteiskunnan jäseneksi kasvaminen*. Suomen kouluissa opetettava yhteiskuntaoppi ei kuitenkaan kata sitä tavoitetta, sisältöä ja toimintamuotojen kokonaisuutta, joka laajimmillaan sisäistetään kansalaiskasvatukseen. (Lehikoinen 2002, 142.)

Kansalaiskasvatuksen tavoitteena on antaa yksilölle edellytykset osallistua aktiivisesti yhteisön kansalaistoimintaan. Tiedon lisäksi on tärkeää kehittää taitoja ja opetusmetodeja sekä oppilaiden mahdollisuutta osallistua koulunsa päätöksentekoon. Lisäksi antaa heille mahdollisuus vaikuttaa valintoihin ja suhteisiin yhteiskunnalliseen toimintaan. Olennaista kansalaiskasvatuksessa on prosessi, missä vuorovaikutuksen avulla yksilö muodostaa kollektiivisesta eli yhteisön yhteisestä kulttuurista persoonallisia merkityksiä. (Lehikoinen 2002, 143.) Tämä oli myös olennainen huomio järjestyksessä *Sukupolvet Yhdessä* –päivässä. Päivän aikana nuoret ja ikäihmiset muodostivat yhdessä keskinäisen vuorovaikutuksen kautta persoonallisia ja yksilöllisiä kokemuksia yhdessä olemisesta ja yhdessä tekemisestä.

Opinnäytetyössä puhuttaessa kansalaiskasvatuksesta *Sukupolvet Yhdessä* -päivään liittyen, tarkoitetaan tietoista kasvatustoimintaa, jota toteuttavat kansalaiset toisille kansalaisille. Tässä on mukana sukupolvityön teoria ja toiminnassa kansalaiskasvatusta toteuttivat pääsääntöisesti ikäihmiset nuorille. *Sukupolvet Yhdessä* –päivän tavoitteena oli, että ikäihmiset opettavat nuorille heille tärkeitä kansalaistaitoja, joita he uskovat nuorten tarvitsevan elämässään. Tällä toimimme esille sen, että kansalais-

kasvatusta voi ja tulee jokainen kansalainen toteuttaa omalla tavallaan ja tyylillään hyödyntäen omia taitoja ja tietoja.

4.3 Sukupolven ja sosiokulttuurisen innostamisen kautta sukupolvityöhön

Sukupolvea käsitteenä on tutkittu paljon sosiologian historiassa (Purhonen 2007, 15). Karl Mannheim, unkarilaisen sosiologin on sanottu olevan sukupolvikäsitteen isä. Hänen teoriansa sukupolvien sosiologiasta on ilmestynyt vuonna 1923 ja sitä on kuvattu kaikkein järjestelmällisimmäksi ja kehittyneimmäksi teoriaksi. Teoriassaan Mannheim määrittelee sukupolven siten, että se on joukko samankaltaisia ihmisiä, jotka ovat kokeneet yhdessä jonkin merkittävän historiallisen tapahtuman ikävuosina 17–25. Tämän hän perustelee siten, että nuoruudessa koetut kokemukset johtavat yleensä sellaisiin tapahtumiin, mitkä vaikuttavat vuorostaan tuleviin sukupolviin. (Pilscher 1993.)

Purhonen on tutkinut väitöskirjassaan *Sukupolvien ongelma* (2007) sukupolven monimuotoista käsitettä. Käsitteenä sukupolvea käytetään monissa eri tilanteissa, niin tutkimuksissa kuin arkikielessä. Tämän vuoksi sukupolvi on Purhosen (2007, 15) mukaan sotkuinen käsite ja sillä on monia eri merkityksiä. Ensimmäiseksi Purhonen nimeää perhesukupolven, joka liittyy käsitteen sukulaisuusjärjestelmän osaksi. Myös Marinin (2008, 41) mukaan perhesukupolvista puhutaan silloin kun tarkoitetaan keskeisesti lapsien, vanhempien ja isovanhempien muodostamaa ketjua. Purhonen (2007, 16) nimeää sukupolviksi myös ihmisryhmät, jotka ovat syntyneet jollain tapaa saman rajatun ajankohdan sisällä. Tällöin voidaan puhua ikäryhmästä, ikäluokasta tai kohortista. Sukupolvesta voidaan puhua myös silloin, kun ihmisiä yhdistää, esimerkiksi nuoruudessa kokema yhteinen kokemus.

Marinin (2008, 41) mukaan sukupolvikäsitettä käytetään, kun tarkoitetaan tiettyä aikakautena tietyn yhteiskunnan lapsia, nuoria, keski-ikäisiä tai ikäihmisiä, riippumatta siitä ovatko he sukua toisilleen. Sukupolvikäsitettä käytetään myös silloin kun puhutaan ihmisryhmistä, jotka ovat eläneet tiettyä historiallisena aikana ja kokeneet samoja historiallisia tapahtumia, kuten esimerkiksi sodan. Suomi (2003, 179) nimeää tällaiset ihmisryhmät kokemukselliseksi sukupolviksi, joita ei yhdistä välttämättä ikäpolvi vaan yhteiskunnassa juuri yhteisesti koetut kokemukset. Sukupolvi ei siis välttämättä tarkoita vain tiettyä ikäpolvea. Opinnäytetyössä puhuttaessa sukupolvista,

tarkoitamme tiettyjä ikäryhmiä, nuoria ja ikäihmisiä, joita ei välttämättä yhdistä sukulaisuussuhde.

Sosiokulttuurinen innostaminen koostuu Ventosan (1993, Kurjen mukaan 2000, 46–47) mukaan kolmesta eri osa-alueesta, jotka ovat sosiaalinen, kulttuurinen ja kasvatuksellinen. Sosiaalinen tarkoittaa inhimillistä kanssakäymistä, toimintaa yhdessä toisten ihmisten kanssa ja johonkin ihmisryhmään kuulumista. Kulttuurilla tarkoitetaan jokaisen yksilön arkipäivää ja osallistumista oman kulttuurin luomiseen. Kasvatuksellisella osalla tarkoitetaan yksilön persoonallista kehittymistä, muutosta asenteisiin, vastuun tiedostamista, herkistymistä ja motivaation heräämistä. Innostamisen tavoitteet ja toiminta ovat kolmiosaiset. Ensimmäisenä on innostaja, joka toimii välittäjänä luoden ihmisille mahdollisuuksia toimintaan. Toisena tulee itse toiminta, jonka tarkoituksena on luoda persoonallista ja yhteisöllistä muutosta. Kolmantena on innostamisen kohde, ryhmä jonka kanssa toimintaa on lähdetty toteuttamaan. Taustalla on myös neljäs taho, instituutio jonka tukemana toiminta mahdollistuu.

Kurjen (2000, 19) mukaan sosiokulttuurisella innostamisella voidaan herkistää ja motivoida ihmisiä osallistumaan toimintaan. Sillä voidaan herättää kansalaisten tietoisuutta ja saada heidät liikkeelle sekä lisätä kansalaisten vuorovaikutusta toisiaan kohtaan lisäämällä sosiaalisia tilanteita, jotka parantavat kansalaisten elämän laatua. Merinon (1997, Kurjen mukaan 2000, 23–28) mukaan innostaminen perustuu osallistaviin ja toiminnallisiin menetelmiin ja se on arkipäivän sosiaalisen toiminnan väline, jonka tarkoituksena on vahvistaa yksilöitä ja yhteisöjä toimimaan yhdessä oman elämän ja arkipäivän toimijoina. Sosiaalikulttuurisen innostamisen perustana toimii käsitys ihmisestä ja yhteiskunnasta. Sosiokulttuurisella innostamisella pyritään luomaan ihmisten keskuudessa aloitteellisuutta toimintaan, vastuunottoa ja ihmisistä itsestään lähtevää toimintaa. Näin yksilöillä on motivaatioita osallistua toimintaan ja he kokevat sen tarpeelliseksi. Innostamisen ytimessä on kahden ihmisen aito kohtaaminen. Sosiokulttuurisessa innostamisessa ihmiset ovat tekijöitä, ei tekemisen kohteita. Innostamisella pyritään motivoida, herätellä ja vahvistaa ryhmien yksilöiden kykyä osallistua sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. Muutoksella haetaan ihmisen toiminnan muutosta aktiivisesti oman elämänsä ja arkipäivän toimijana. Haastavin tehtävä on olla ohjaajana innostajan roolissa.

Kun yhdistämme sukupolvet ja sosiokulttuurisen innostamisen, saamme tulokseksi sukupolvityön. Sukupolvityössä kaksi tai useampi eri sukupolvea kohtaavat toisensa aidosti. Fermosonin (1994, Kurjen mukaan 2000, 14) mukaan sosiokulttuurisella in-

nostamisella pyritään saavuttamaan kulttuurinen demokratia. Näin ollen innostaminen on kasvatuksellinen toimintamuoto yhteiskunnan parantamiseksi. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on ihmisten omalla osallistumisella luoda kasvattava ja solidaarisuuden arvot tiedostettava yhteiskunta. Tätä innostamista voidaan hyödyntää jokaisella elämänalalla.

Vanhustyön näkökulmasta sukupolvityöllä tarkoitetaan Suomen (2003, 179) mukaan toimintaa, joka yhdistää eri sukupolvet toisiinsa luonnollisin keinon. Tällaisia luonnollisia yhdistämiskeinoja voidaan ottaa huomioon esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa, jossa pyritään mahdollistamaan eri-ikäisten ihmisten kohtaaminen helpoksi. Kirjastot, puistot ja muut kaupunkilaisten palvelut toimivat eri-ikäisten ihmisten luonnollisina kohtaamispaikkoina. Eri ikäryhmien välistä kohtaamista ja sukupolvityötä lisäisi Suomen (2003, 180–181) mukaan myös ikäihmisten palvelutalojen, lasten päiväkotien sekä koulujen läheinen rakentaminen, jotta yhteistoiminta olisi mahdollisimman helppoa ja luonnollista. Lähellä sijaitsevien palvelutalojen, päiväkotien ja koulujen välille pitäisi luoda oma toimintakulttuuri, jossa eri sukupolvet keskenään toimisivat yhdessä esimerkiksi ulkoilemalla, ruokailemalla tai piha-aluetta hoitamalla. Tällainen toiminta mahdollistaisi eri sukupolvien välistä luonnollista kohtaamista ja edistäisi sukupolvityötä.

5 IÄN MONET ULOTTUVUUDET

Suomen perustuslaissa (731/1999) ihmisen ikään viitataan suoranaisesti vain harvoissa kohdissa. Laissa (§ 6) kielletään asettamasta ketään ilman hyväksyttävää perustetta erityiseen asemaan iän perusteella. Niemisen (2006, 255–256) mukaan ikä usein rinnastetaan sukupuoleen, alkuperään, kieleen, uskontoon ja muihin syrjinnän kiellettyihin perusteisiin. Ikä on kuitenkin monella tapaa vaikeampi asia kuin esimerkiksi sukupuoli tai henkilön alkuperä. Ikä muuttuu koko ajan, sukupuoli pysyy aina samana, mutta silti jokainen meistä on vuorollaan nuori tai vanha. Näin ollen ikään liittyvät asiat koskevat meitä kaikkia.

Ikä merkitsee jokaiselle eri asiaa. Naiset ja miehet kokevat sen eri tavalla, sillä jo biologia pelkästään asettaa sukupuolet eri asemaan. Iällä on myös yhteiskunnallinen merkitys, mikä muuttuu aikakausien ja yhteiskunnan tilanteen mukaan. Esimerkiksi ikäihmisten asema yhteiskunnassa on vaihdellut paljon. Ikä on myös kulttuurillinen väline, jolla ihmisille annetaan identiteettejä ja heidät asetetaan erilaisiin auktoriteettisuhteisiin toisiinsa nähden. Pelkästään sanalla ikä, voidaan tarkoittaa montaa eri asiaa. On esimerkiksi olemassa ihmisen biologinen ikä, psykologinen ikä, fyysinen ikä, juridinen ikä ja symbolinen ikä. Kuitenkin yksi asia on selvää. Iästä puhuttaessa, ikä ja ikääntyminen koskevat kaikkia ihmisiä, ei vain ikäihmisiä. (Nieminen 2006, 257.)

Nykyisessä jälkiteollisessa yhteiskunnassa ikäerot ovat alkaneet kaventua, ellei peräti hävitä, sillä ikäraajat koulutukseen, työelämään ja perheen perustamiseen ovat tulleet entistä lähemmäksi toisiaan. Tällöin myös elämänvaiheiden alku – ja loppuhetkiä on entistä vaikeampi määritellä. Tällainen ikien välinen joustavuus tuo mukanaan myös haasteita; kun kaikkia ei kohdella tasa-arvoisesti iän perusteella elämän eri tilanteissa, saattaa paikoin herätä epäilyksiä syrjinnästä. (Nieminen 2006, 257.) Yhteiskunnassamme erityisesti ikäihmiset joutuvat helposti syrjinnän kohteeksi. Tämä näkyy palveluiden saatavuuden vaikeutena ja tietoyhteiskunnan yleistymisenä. Ikäihmisillä ei välttämättä ole yhteiskunnallisten asioiden hoitamistaitoja, kuten esimerkiksi nuoremalla väestöllä.

Martti Lindqvist (2002, 239) sanoo hienosti elämän toteutuvan kaikkina aikoina kaikissa yhteiskunnissa sukupolvien kiertokulkuna, jonka tarkoitus on kolmen sukupolven välinen yhteys. Nuorin sukupolvi on kasvamassa elämään ja yhteiskuntaan, ai-

kuinen sukupolvi kantaa vastuun ja vanhin sukupolvi välittää perinnettä ja ymmärrystä. Elämä on aina perustunut tähän ketjuun ja se luo pohjan myös ikäihmisten kunnioittamiselle.

5.1 Nuoruus ikävaiheena

Ei näytä iästä riippuvaista olevan tuo tervehtiminen.

Ainakin meidän rapussa nimenomaan vanhemmat ihmiset niitä tervehdyksiään säästelevät ja korkeintaan tuhahtelevat vastaukseksi kun heille erehtyy päivää sanomaan.

Yleensä mitään vastatervehdystä ei edes saa.

Kun heille avaa oven, on turha odottaa kiitoksen sanaa.

Ystävälliseen hymyyn saa vastaukseksi lähinnä kieroja katseita.

Itse ajattelen, ettei hyvä päivä mitään maksa.

Liekö vanhemmat ihmiset jo unohtaneet tuon itsestään selvän opin.

(Naapurin nuori 2011)

Suomalaisissa nuorisotutkimuksissa nuoruuden käsitteen synnyn on sanottu sijoittuvan 1950-luvulle, jolloin oli äänilevyteollisuuden syntyvaihe. Toisaalta nuorison synnyn on nähty myös sijoittuvan teollisen yhteiskunnan alkuvaiheisiin, joka aiheutti ison muuttoaallon maaseuduilta kaupunkeihin. Syntyi uusi yhteiskuntaluokka työväestö ja sen seurauksena syntyi lakeja, jotka määrittelivät ketkä olivat yhteiskunnan lapsia ja nuoria. Nuoret tiedostettiin omana sukupolvena ja he alkoivat tulla yhä enemmän yhteiskunnan suojelun alaiseksi. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2007, 29–30.)

Yhteiskunnassa nuoriso eroaa perinteisestä maatalousyhteiskunnan nuorisosta, siinä mielessä, että ensimmäistä kertaa nuoruus koskee tasavertaisesti molempia sukupuolia, poikia ja tyttöjä. Maatalousyhteiskunnassa, eli siinä jossa monien nykynuorten isovanhemmat ovat eläneet, tyttöjen nuoruus oli lyhyempi kuin poikien. Tytöt avioituivat ja perustivat perheen nuorempina kuin ikäluokkansa pojat. Tytöt viettivät nuoruuttaan enemmän myös naisyhteisöissä eri sukupolvien keskellä. Maatalousyhteiskunnan pojat taas viettivät aikaa oman ikäluokkansa kanssa. (Puuronen 2000, 21–22.)

Nuoret elävät muutoksia täynnä olevassa yhteiskunnassa, joka antaa samalla nuorille paljon mahdollisuuksia mutta myös runsaasti riskejä ja uhkakuvia. Nuorilla on mahdollisuus toteuttaa itseään, heillä on valinnan vapaus ja kouluttautumisen mahdollisuus. Toisaalta samalla riskeinä voivat olla pätkätyöt, työttömyys ja sen kautta elä-

mänhallinnan menettäminen. Tieto- ja viestintätekniiikan kehitys antaa nuorille myös huikeita mahdollisuuksia, esimerkiksi harrastuksissa, opinnoissa, palveluiden saamisessa ja ihmissuhteiden luomisessa. Mahdollisuuksien lisäksi tieto- ja viestintätekniiikan kehitys sisältää myös riskejä, joista kaikista ei olla vielä edes tietoisia. Uusi tekniikka ei sido nykynuoria enää vain tiettyyn aikaan ja paikkaan, vaan on syntynyt uudenlainen globaali nuoriso. Nuorten internetin käytön valvonta on kuitenkin lähes mahdotonta ja nuoria suojeleva lainsäädäntö ei ole pysynyt yhteiskunnan muutoksien mukana ajan tasalla. Nuoren asema nyky-yhteiskunnassa on monella tapaa hyvin haavoittuvainen. (Aaltonen ym. 2007, 40–41.)

Nuoren elämää ohjaavat myös yhteiskunnan asettamat oikeudet ja velvollisuudet, jotka tekevät nuoresta yhteiskunnan jäsenen. Tällaisia oikeuksia ovat esimerkiksi oikeus turvalliseen lapsuuteen ja nuoruuteen sekä kouluttautumiseen ja työntekoon. Velvollisuutena taas jokaisella Suomessa asuvalla nuorella ja lapsella on oppivelvollisuus. Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus ovat myös merkittävässä osassa nykynuorten elämässä, sillä lisääntyneen maahanmuuton myötä maahanmuuttajalapsia ja -nuoria on yhteiskunnassamme yhä enemmän. (Aaltonen ym. 2007, 41–45.)

Nuoruus on monitahoinen ja vaikeasti ajallisesti rajattavissa oleva ajanjakso. Se on lapsuuden ja aikuisuuden välissä oleva aika, jonka jokainen yksilö kokee ja elää omalla tavallaan. Nuorison asenne on tilannesidonnaista, yhtenä aikana radikaalisuus on pinnalla ja sille löytyy kasvupohjaa herkemmin kuin muulle. Yleisesti odotettua on kuitenkin se, että nuoriso on vastarinnassa muun maailman kanssa ja he kاپinoivat vallitsevaa arvojärjestystä vastaan. Tämä aiheuttaa usein närkästystä muissa ikäpolvissa, mutta samalla toisaalla huolestutaan silloin, jos nuoriso käyttäytyy liian konservatiivisesti. (Raitanen 2008, 187.)

Nuoruus on liukuva käsite ja jokainen kokee sen ajanjakson yksilöllisesti omassa elämässään. Nuoruus on yksilöllistä – tilanteesta riippuen sama ihminen voi käyttäytyä kuten lapsi, nuori tai aikuinen. Arkikielessä nuoruudella tarkoitetaan ikävaihetta lapsuuden ja aikuisuuden välillä. Lainsäädännössä ja tutkimuksissa nuoruuden määrittely voi vaihdella paljonkin. Nuorisolain (2006/72) määrittelyssä nuorilla tarkoitetaan kaikkia alle 29-vuotiaita. Toisinaan nuorista puhuttaessa alaikärajana pidetään oppivelvollisuuden päättymistä eli 16 ikävuotta. Työttömyystilastoissa taas nuoriksi luetaan alle 25-vuotiaat ja laissa maatalouden rakennetuista (2007/1476) kaikkia alle 40-vuotiaita pidetään nuorina viljelijöinä. Kuten todettu, nuoruuden käsite voi olla hyvinkin häilyvä ja tilannesidonnaisten. Vuoden 2009 lopussa Suomen väkiluku oli 5,35

miljoonaa, josta 15–29-vuotiaita oli reilu miljoona. (Suomen nuorisoyhteistyö – Alianssi ry, 2010.)

Tässä opinnäytetyössä puhuttaessa nuorista, tarkoitamme yleisesti kaikkia alle 29 -vuotiaita kansalaisia. *Sukupolvet Yhdessä* –päivään osallistuneista nuorista suurin osa oli iältään 13-15-vuotiaita, yläkouluikäisiä nuoria. Starttipajalta mukana olleet toimintapisteiden ohjaajat olivat iältään alle 29-vuotiaita. Kaikki päivässä mukana olleet nuoret sijoittuivat laajasti koko nuorisokäsitteen sisälle.

5.2 Ikäihminen

Emme me vuosia täytä, vuodet täyttävät meidät.

(Marjanen Kaarlo)

Ikäihmisten osuus väestöstä kasvaa huimaa vauhtia. Väestön vanheneminen oli Suomessa vuosina 2000–2005 nopeampaa kuin muissa EU-maissa. Suomessa 2000-luvun vaihteessa joka seitsemäs henkilö oli yli 65-vuotias ja 2030-luvulle tultaessa ikäihmisten osuus väestöstä odotetaan olevan jo neljännes. Kaikkein iäkkäimpien ihmisten, yli 80 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä kasvaa. (Helin 2002, 37.)

Ikäihmisiin sukupolvena suhtaudutaan eri näkökulmista, riippuen katsomissuunnista. Poliitikassa ja taloudellisissa päätöksenteossa heistä puhutaan menoeränä, kun taas juhlapuheissa puhutaan tärkeänä voimavarana. (Koivunen 2001, 10.) Myös Suomi ja Hakonen (2008, 9) toteavat, että ikäihmiset nähdään yhteiskunnalle taakkana ja kulueränä. Kuluerinä nousevat esille ikäihmisten sairaudet ja ikääntymiseen liittyvät ongelmat. Suomi ja Hakonen haluavat kääntää tämän ajattelumaailman voimavara-lähtöiseksi ja myönteiseksi keskusteluksi, jonka avulla ikäihmisten toimintaa voidaan lähteä luomaan heidän voimavaroistaan. Myös Heikkinen (2002, 17, 28) toteaa, että vanhuuden näkeminen sairautena on yleistä, sillä se perustuu siihen tosiasiaan, että ikääntymiseen liittyy sairastavuuden lisääntyminen. Mutta Heikkinen nostaa esille myös sen, että hyvään vanhuuteen liittyy aktiivinen toiminta, joka ylläpitää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Hyvä sosiaalinen verkosto ja sosiaalinen tuki parantavat toimintakyvyn säilymistä ja elämänlaatua.

Koivusen (2001, 9-10) mukaan vanhuus ja viisaus ovat sellainen sanapari mikä liitetään yhdeksi omaksi käsitteeksi. Hänen mukaansa tämän sanaparin historia juontuu aikaan, jolloin heimoissa vanhukset olivat pitkän elämäkokemuksensa vuoksi arvostettuja ja heiltä oletettiin löytyvän vastaus elämän haasteisiin. Lassi Nummi (2000, 204) taas toteaa, että vanhuus ja viisaus liittyvät toisiinsa kun on kyse viisaista vanhuksista. Hänen mukaansa tätä sanaparia ei kuitenkaan voida automaattisesti liittää yhteen, sillä maailmassamme on myös tylsiä ja typeriä vanhuksia.

Opinnäytetyön myötä meille heräsi kysymys: kuka on ikäihminen? Iän määrittelemisen numeraalisesti on haastavaa, sillä ikään vaikuttavat monet eri tekijät. Kalenteri-ikä on se, joka ilmoittaa ihmisen tarkan iän, biologinen ikä eroaa taas kalenteri-ikästä, sillä samanikäisetkin ihmiset voivat ikääntyä eri tahtia. Kulttuurisidonnainen sosiaalinen ikä määrittyy taas sen mukaan, minkä ikäistä ihmistä yhteisöissä pidetään vanhana eri historiallisina aikoina. Persoonallinen ja subjektiivinen ikä liittyy siihen, minkä ikäiseksi ihminen itse itsensä tuntee. Ikäkäsitykset liittyvät siis moneen eri tekijään; kulttuuriin, historiaan, paikkaan, aikaan ja omaan persoonaan. (Hakonen 2008, 39-42.)

Suomessa työeläkkeelle iän perusteella voi jäädä 63–68-vuotiaana ja kansaneläkkeelle 65-vuotiaana (Kansaneläkelaitos 2011). Suomalaiset jäävät eläkkeelle suhteellisen nuorella iällä, keskimäärin 59-vuotiaana. Eläkkeelle jäätyään elinaikaa on vielä runsaasti jäljellä. Eläkkeelle jääneet kansalaiset ovat kiinnostuneita pysymään toimintakykyisinä, terveisinä ja aktiivisina toimijoina. (Heikkinen 2002, 13.)

Opinnäytetyössä puhuttaessa ikäihmisistä, tarkoitamme eläkeiän saavuttaneita yli 63-vuotiaita kansalaisia. Eläköitymisen jälkeen ikäihmiset voivat hyödyntää osaamistaitojaan yhteiskunnassa ja erityisesti välittää näitä taitoja nuorelle sukupolvelle. Opinnäytetyöllä painotamme aktiivisen ikääntymisen tärkeyttä ja ikäihmisten voimavarojen hyödyntämistä yhteiskunnan hyväksi. *Sukupolvet Yhdessä* -päivän toimintapisteiden ohjaajat olivat eläkkeellä olevia ikäihmisiä, joilla on valtava tietotaito joko tekemästä työstään tai jostain muusta elämän tärkeästä osa-alueesta.

6 SUKUPOLVET YHDESSÄ -PÄIVÄN PROSESSI

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on, että tutkijat tuottavat sellaisen tuotteen mikä on saman tien hyödynnettävissä työelämässä. Tällaisia töitä voivat olla esimerkiksi yritysten markkinointisuunnitelmat, toimintaan perehdyttävät oppaat, turvallisuussuunnitelmat tai erilaisten tapahtumien järjestäminen. (Vilka & Airaksinen 2004, 14.) Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää *Sukupolvet Yhdessä* -päivällä toiminnallinen malli siitä, miten sukupolvityötä voisi toteuttaa teemallisena tapahtumana sekä tutkimustehtävänä oli selvittää sukupolvityön tarvetta nuorten ja ikäihmisten välillä Siilinjärvellä.

Filosofi Michael Polanyin mietelmiä tiivistäen, toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotetaan ihannetietoa, mikä paljastetaan toiminnassa eri toimijoiden kesken tai sitä tuotetaan itse toiminnassa. Hänen mukaansa elämisen ja tekemisen kautta ammattilaisten henkilökohtainen tieto ja oman alan käytännöntieto pääsevät parhaiten esille toiminnassa, missä tieto tuotetaan yksilöinä, mutta ymmärretään yhdessä. (Vilka & Airaksinen 2004, 11.) Tämä ajatus tukee myös meidän opinnäytetyötä. Ajatuksena oli, että nuoret ja ikäihmiset tuottavat yksilöllisten kokemusten kautta yhteistä hyvää ja rakentavat sukupolvien välistä yhteisöllisyyttä.

Opinnäytetyön toteutuksen kannalta oli tärkeää, että toteutimme sen parityöskentelyinä. Toimintapäivän järjestelyt vaativat aikaa ja suunnittelua. Pelkästään käytännön asioiden hoitaminen oli yhdessä helpompaa ja tekemiset oli helppo jakaa tasapuolisesti. Olemme samaa mieltä Vilkan ja Airaksisen (2004, 15) kanssa siitä, että opinnäytetyön toteutuksen ja luotettavien tuloksien kannalta on tärkeää, että koettu tieto voidaan jakaa ja se reflektoituu useamman henkilön välillä. *Sukupolvet Yhdessä* –päivässä tarkoituksena oli, että työn toteuttajina toimimme ainoastaan havainnoitsijoina ja valokuvaajina. Näin pystyimme parhaiten seuraamaan päivän etenemistä ja pystyimme päivän jälkeen keskustelemaan ja refleктоimaan yhdessä kokemuksemme ja havaintomme.

Sukupolvet Yhdessä –päivässä toteutui innostaminen eri muodoissa. Päivän aikana ikäihmiset toimivat innostajina nuorille, kertoen heille suomalaisista perinneasioista ja taidoista. Ikäihmisten tavoitteena oli saada nuoret innostumaan perinneasioista ja näin tehdä osansa suomalaisen kulttuurin ylläpitämiseksi. Myös nuoret innostivat vastavuoroisesti ikäihmisiä toimimaan heidän kanssaan eri toimintapisteillä. Päivän

tarkoituksena oli lisätä nuorten ja ikäihmisten solidaarisuutta toisiaan kohtaan. Me itse toimimme päivän aikana innostajina ohjaajan roolissa ja tukena meillä oli opinnäytetyön toimeksiantaja, joka mahdollisti toiminnan toteutuksen. Sukupolvityö lisää eri ikäryhmien yhteenkuuluvuuden tunnetta ja myötämielisyyttä toisiaan kohtaan. *Sukupolvet Yhdessä* -päivään osallistuneet palvelukeskus Akuliina ja päivään vierailemaan kutsuttu Ahmon yläkoulu sijaitsevat noin reilun kilometrin päässä toisistaan. Näiden kahden toisiaan lähellä sijaitsevien toimintayksiköiden välillä sukupolvien yhteistoiminta olisi helppoa ja luonnollista, jos sukupolvityön toteutukseen luotaisiin oma toimintakulttuuri.

Sukupolvet Yhdessä -päivässä toimimme esille hiljaisen tiedon merkityksen ikäihmisten opettaessa perinnetaitoja nuorille. Toimimme tietoisuuteen sitä, miten paljon ikäihmisillä on voimavaroja, hiljaista tietoa ja taitoa välitettäväksi nuoremmalle sukupolvelle. *Sukupolvet Yhdessä* -päivä mahdollisti ikäihmisten hiljaisen tiedon välityksen nuoremmalle sukupolvelle erilaisilla toimintapisteillä ja yhteisellä vuorovaikutuksella.

6.1 Prosessin ideointi ja suunnittelu

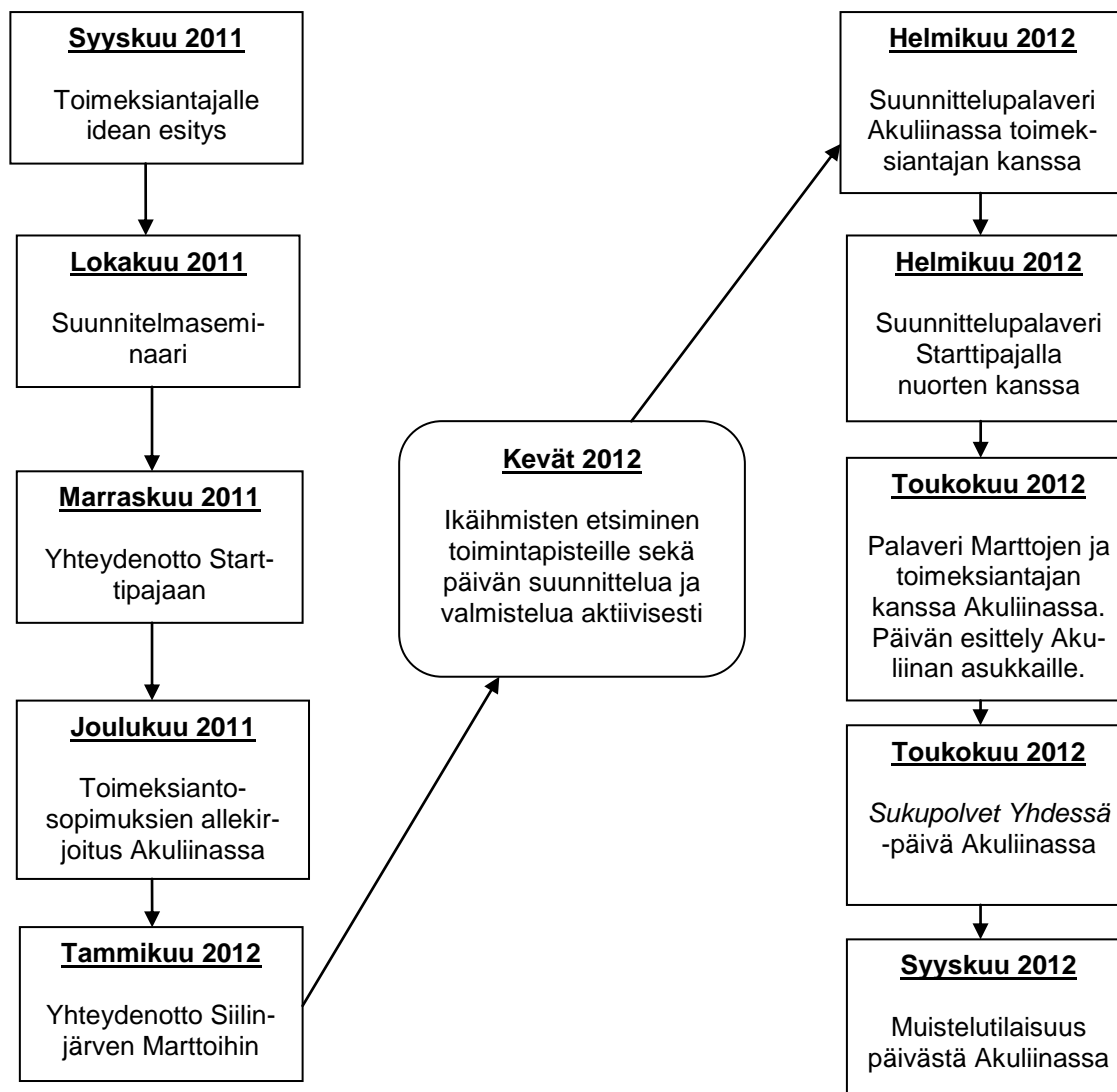
Sukupolvet Yhdessä -päivän järjestämisen idea kumpusi paljon mediassa puhutuista ongelmista, nuorten syrjäytymisestä ja ikäihmisten lisääntyneestä yksinäisyydestä. Idea nuorten ja ikäihmisten välisestä yhteistoiminnasta syntyi kahvipöytäkeskusteluissa keväällä 2011, jolloin pohdimme nuorten ja ikäihmisten yhteistoiminnan vähäisyyttä ja sen suurta merkitystä tulevaisuudessa koko yhteiskunnalle. Voisiko sukupolvia yhdistävällä toiminnalla vaikuttaa suuriin yhteiskuntaa puhuttaviin ongelmiin?

Syksyllä 2011 otimme yhteyttä palvelukeskus Akuliinaan ja kerroimme heille ideastamme toteuttaa nuorten ja ikäihmisten välistä yhteistoimintaa. Akuliina innostui ideasta ja ryhtyi opinnäytetyön toimeksiantajaksi. Palvelukeskus Akuliina mahdollisti hyvät tilat päivän järjestämiseen. Toimeksiantajan varmistumisen jälkeen ryhdyimme keräämään lisää tukijoukkoja päivän toteuttamiseen. Otimme yhteyttä Siilinjärven TUKEVA -työvalmennussäätiön starttipajan ohjaajaan ja kysyimme hänen halukkuuttaan lähteä mukaan toteuttamaan nuorten kanssa *Sukupolvet yhdessä* -päivää. Starttipaja lähti päivään mukaan ja saimme sieltä nuoria ohjaamaan toimintapisteitä ikäihmisille. Starttipajan nuoret osallistuivat mukaan päivän suunnitteluun ja toteutukseen. Näin tuimme opinnäytetyöllä starttipajatoiminnan sosiaalista nuorisotyötä ja annoimme ammatinvalinnan kanssa painivalle nuorelle mahdollisuuden tutustua

ikäihmisten parissa työskentelyyn. Päivän aikana yksi mukana olleista starttipajan nuorista kiinnostui vanhustyöstä ja harkitsee nyt vapaaehtoistyön tekemistä Akuliinassa. Tästä opinnäytetyö sai yhden uuden merkityksen.

Olimme yhteydessä myös Siilinjärven Marttoihin, joilta tarvitsimme apua kahvitarjoilun järjestämiseen ja perinneruokien esittelyyn. Martat lähtivät innostuneesti mukaan päivään. Koko syksyn ja kevään keräsimme päivään mukaan siilinjärveläisiä ikäihmisiä, jotka olivat halukkaita tulemaan ohjaamaan nuorille erilaisia perinneteemaan liittyviä toimintapisteitä. Saimme päivään mukaan ison joukon siilinjärveläisiä ikäihmisiä, joista osa oli Akuliinan asukkaita.

Keväällä 2012 suunnittelimme ja valmistelimme päivää aktiivisesti. Tapasimme helmikuussa starttipajan nuoret ja kerroimme heille tulevasta päivästä. Annoimme nuorille vapaat kädet toimintapisteiden suunnitteluun. Pidimme päivään liittyen erilaisia palaverieita Marttojen, päivään mukaan tulevien ikäihmisten ja toimeksiantajan kanssa. Kutsuimme päivään vierailemaan myös Siilinjärven Ahmon yläkoulun oppilaita opettajineen. Akuliinan henkilökunnalle ilmoitimme päivästä erillisellä infokirjeellä (liite 4). Akuliinan asukkaille esittelimme päivän toukokuussa, kaksi viikkoa ennen tapahtumaa. Prosessin jälkeen pidimme syksyllä 2012 päivästä muistelutilaisuuden Akuliinan asukkaille. Kuviossa 1 on kuvattu *Sukupolvet Yhdessä* -päivän prosessikaavio.

KUVIO 1. *Sukupolvet Yhdessä* -päivän prosessikaavio.

Teimme päivään kolme erilaista mainosta. Mainokset olivat suunnattu erikseen nuorille, Akuliinan asukkaille sekä muille vierailijoille (liite 2 ja 3). Tällä tavoin pystyimme tavoittamaan juuri oikeat kohderyhmät. Tapahtuma oli kaikille avoin, joten teimme myös yleisen mainoksen, joka oli esillä Siilinjärven kirjastolla ja kauppojen ilmoitustauluilla. Lisäksi mainostimme päivää Siilinjärven lukioon ja teimme erillisen mainoksen paikallislehti Uutis-Jouseen.

6.2 Sukupolvet Yhdessä -päivä

Sukupolvet Yhdessä -päivä toteutettiin palvelukeskus Akuliinan tiloissa toukokuussa 2012. Päivä oli kestoaltaan neljä tuntia ja se aikataulutettiin sopivaksi palvelukeskuksen oman päiväohjelman mukaisesti. Päivässä kävi noin 200 vierailijaa. Mukana toimijoina ja vierailijoina olivat Starttipajan nuoret, siilinjärven Martat, siilinjärveläisiä ikäihmisiä, Akuliinan asukkaita sekä Ahmon yläkoulun oppilaita.

Toimintapisteiden ohjaajille annoimme vapaat kädet pisteiden suunnittelussa. Painotuksena ikäihmisten ohjaamille toimintapisteille oli perinnetaitojen siirtäminen nuorille. Tärkeää oli, että jokainen pisteen pitäjä koki oman opetettavan taidon tärkeäksi ja halusi opettaa taitoa eteenpäin. Starttipajan nuorten ohjaamat pisteet tarjoaisivat taas mielekästä tekemistä päivässä vieraileville ikäihmisille. Toimintapisteiden suunnittelussa tärkeää oli huomioida niiden monipuolisuus, jotta tekemistä on kaikille. Yritimme huomioida niin tyttöjen kuin poikien mielenkiinnon kohteet. Päivässä oli edustettuina seuraavat toimintapisteet:

- Pison virkkaus.
- Villasukan neulominen.
- Parsiminen/ napin ompeleminen.
- Puulusikoiden veistäminen.
- Elämäntarinanäyttelypiste.
- Perinnetavaroiden näyttely.
- Langan valmistaminen rukilla.
- Muistipeli nuorten ohjaamana.
- Kauneudenhoitopiste nuorten ohjaamana.
- Tietokoneeseen ja kuvapuhelimeen tutustuminen.

- Hierontapiste.
- Kuntosalilaitteiden opastusta.
- Marttojen perinneruokapiste ja kahvitarjoilu.

Näiden lisäksi laskimme palautepisteen toiminnalliseksi pisteeksi, sillä siellä oli mahdollisuus kertoa palaute videokameralle nuorten opastuksella. Palautepiste oli rauhoitettu, erillinen nurkkaus. Keräsimme päivästä palautetta palautelomakkeilla, jotka olivat värikoodattu nuorille, ikäihmisille ja muille vierailijoille. Kaikissa lomakkeissa kysymykset olivat samat. Koodauksella helpotimme omaa työtämme palautteiden analysoimisessa. Videopalautteella varmistimme sen, että kaikilla oli mahdollisuus antaa päivästä palautetta. Palautelomakkeista teimme mahdollisimman selkeät ja ymmärrettävät. Palautepisteellä oli opastajia, jotka auttoivat palautteen jättämisessä, erityisesti ikäihmisten kanssa.

Päivän aikana Akuliinan asukkaat näyttivät omia osaamiaan taitoja vierailijoille. Esitelyssä oli esimerkiksi saippuakuplien puhallusta ja hyrrän pyörittämistä entisaikojen tapaan. Tärkeimpinä asioina toimintapisteiden lisäksi päivässä tapahtui aitoja kohtaamisia nuorten ja ikäihmisten välillä sekä elämäntarinoiden kertomista. Päivässä oli mukana myös kuntosalilaitteiden opastusta nuorille ikäihmisen silmin sekä Akuliinassa työskentelevät jalkahoitaja ja hieroja tarjosivat hemmotteluhetkiä vieraille. Nämä toimintapisteet ilman perinneteemaa olivat hyvä lisä päivään.

Kiitimme *Sukupolvet Yhdessä* –päivään osallistuneita toimintapisteiden ohjaajia ruusuilla, jotka jaoimme päivän loputtua. Lisäksi teetimme Ifolorin kuvakirjat, jotka annoimme Palvelukeskus Akuliinaan ja Starttipajalle. Kuvakirjojen tarkoituksena on olla apuna tulevien päivien järjestämisessä, sekä toimia muistelukirjana. Erillisessä muistelutilaisuudessa katselimme yhdessä Akuliinan asukkaiden kanssa valokuvia ja muistelimme päivän tapahtumia.

Sukupolvet Yhdessä -päivän järjestäjinä toimimme päivän ajan tarkkailijoina, valokuvaajina ja keskityimme siihen, että päivä sujuu suunnitelman mukaisesti. Toimintapisteiden osalta luotimme siihen, että ohjaajat huolehtivat pisteiden toimivuudesta ja tekemisen jatkuvuudesta. Näin omalta osaltamme mahdollistimme ikäihmisten ja nuorten aidot kohtaamiset, ilman välillistä ohjaajaa.

6.3 Prosessin arviointi

Päivä toteutettiin kansalaiskasvatuksen teoriaa mukaillen. Tarkoituksena oli, että ikäihmiset toimivat kansalaiskasvattajina nuorille, opastaen heille suomalaisia kansalaistaitoja ja perinteitä. *Sukupolvet Yhdessä* -päivän keskeisin tavoite oli luoda yhteisöllisyyttä sukupolvityön avulla nuorten ja ikäihmisten välille, sekä tuoda esille kansalaiskasvatuksen ja perinnetaitojen siirtämisen tärkeyden. *Sukupolvet Yhdessä* -päivällä loimme mallin siihen, miten sukupolvityötä voisi yhteiskunnassa toteuttaa.

Sukupolvet Yhdessä -päivän toteutus onnistui erittäin hyvin ja kävijämäärä yllätti meidät positiivisesti. Ahmon yläkoululta olisi ollut enemmän tulijoita, mutta jouduimme rajaamaan kävijämäärän sen vuoksi, ettei Akuliinassa ollut aikaisemmin järjestetty yhtä laajaa tapahtumaa. Tämän vuoksi emme osanneet yhdessä toimeksiantajan kanssa hahmottaa, kuinka paljon vierailijoita pystytään ottamaan vastaan. Ahmon yläkoululta rajasimme kävijämäärän 100 oppilaaseen. Muita vierailijoita, kuten Akuliinan asukkaita ja muita mainonnan tavoittaneita kävijöitä, kävi sata henkilöä. Päivä sai ripauksen myös espanjalaista kulttuuria vierailleen espanjalaisluokan myötä. Ryhmä tutustui yhden Akuliinan asukkaan kotiin, mikä jätti ainutlaatuisen muiston hänelle valokuvineen. Päivässä vieraili myös Siilinjärven paikallislehden Uutis-Jousen toimittaja, joka teki päivästä jutun paikallislehteen (liite 5). Olimme iloisesti yllättyneitä toimittajan vierailusta.

Mainos *Sukupolvet Yhdessä* -päivästä Uutis-Jousessa ja Siilinjärven lukiolla ei tavoittanut vierailijoita odotusten mukaisesti. Lisäksi kauppojen seinillä ollut mainonta tavoitti vain vähän potentiaalisia kävijöitä. Ahmon koululaisille tieto päivästä tuli opettajien kautta, mutta oppilaat olisivat toivoneet enemmän heille kohdistunutta informaatiota. Unohdimme viedä päivästä mainoksen nuorisotalolle, mikä palautteiden perusteella olisi ollut yksi tärkeimmistä paikoista mainokselle nuorten kannalta. Yhtenä kehittämiskohteena nousi palautteista esille se, että tapahtumasta puuttui selkeästi pojille suunnattu toimintapiste. Tämän tiedostimme myös itse, sillä alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen emme saaneet päivään mukaan pajupillinveistotoimintapistettä, joka olisi ollut juuri pojille suunnattu toimintapiste.

Yksi päivän haasteista oli Akuliinan asukkaiden innostaminen mukaan päivään. Olimme kaivanneet asukkaiden innostamiseen hieman enemmän apua henkilökunnalta, sillä meidän resurssit eivät riittäneet tapahtuman aikana hakemaan asukkaita mu-

kaan heidän asunnoistaan. Järjestävän tahon näkökulmasta myös aikataulun sovittaminen yhteen sopivaksi nuorille ja ikäihmisille oli haasteellista.

Tunnelma päivässä oli iloinen, avoin ja kaikki kävijät ottivat mielenkiinnolla vastaan järjestetyn toiminnan. Toimintapisteiden ohjaajat ja Akuliinan asukkaat olivat virkeitä, motivoituneita ja itseohjautuvia sekä he jaksoivat ahkerasti kertoa nuorille perinnetavaroista ja -tavoista. Myös starttipajan nuoret alkujännityksestä huolimatta ohjasivat hienosti omia toimintapisteitään ja ottivat aktiivisesti kontaktia ikäihmisiin. Monet vierailijat kiittelivät meitä henkilökohtaisesti päivän järjestämisestä ja siitä, että mahdollistimme nuorten ja ikäihmisten kohtaamisen. Erityisesti ikäihmisten positiivinen palaute jäi mieleen, sillä he olivat todella yllättyneitä nuorten hyvästä ja kunnioittavasta käyttäytymisestä heitä kohtaan. Keskustelimme samasta aiheesta starttipajan ohjaajan kanssa ja hän oli positiivisesti yllättynyt samasta ilmiöstä. Yhteisissä pohdinnoissa päädyimme tulokseen, että nuoret kunnioittavat ikäihmisiä, vaikka se ei välttämättä näy heidän päivittäisessä käyttäytymisessään. Opettajien kanssa keskusteltaessa päivän aikana tuli ilmi, että käyttäytymisestä oli ollut puhetta jo koulussa. Tämä osaltaan varmasti vaikutti nuorten hyvään käyttäytymiseen.

Pukeuduimme *Sukupolvet Yhdessä* -päivään kansallispukuihin. Myös toimeksiantajamme ja osa toimintapisteiden ohjaajista olivat löytäneet hienot perinnepuvut ylleen. Tämä loi oman tunnelman päivään ja innosti myös Akuliinan asukkaita pukeutumaan perinnepukuihin. Osa vierailijoista kävi jopa kesken tapahtuman vaihtamassa vaatteita. Olimme todella otettuja tästä ilmiöstä, mutta jäimme samalla harmittelemaan, että emme maininneet mainoksissa mahdollisuudesta pukeutua päivään.

6.4 Prosessityökirja

Teimme *Sukupolvet Yhdessä* -päivän järjestämisestä prosessityökirjan (liite 6), jonka annoimme sekä Starttipajalle että Palvelukeskus Akuliinaan. Prosessityökirja toimii ohjevihkosena apuna päivän järjestämiseen jatkossa. Prosessityökirja löytyy opinnäytetyön lopusta. Toiveena on, että päivästä tulisi jokavuotinen perinne siilinjärveläisten nuorten ja ikäihmisten välille. Mahdollisesti yhteistyö Akuliinan, Starttipajan ja Ahmon yläkoulun välillä jatkuu päivän jälkeen. Jatkuvuuden kannalta on tärkeää, että löysimme päivään mukaan mahdollisimman motivoituneita ja itseohjautuvia ikäihmisiä ja nuoria.

Prosessityökirjassa kuvataan päivän järjestämisen prosessi mahdollisimman selkeästi ja tuoden esille ne asiat, jotka itse koimme tärkeiksi huomioida päivän järjestämisen kannalta. Työkirjaan on myös liitetty paljon valokuvia, jotka auttavat päivän kokonaiskuvan hahmottamisessa. Saatujen palautteiden perusteella vastaavanlainen sukupolvia yhdistävä toiminta olisi erittäin tervetullutta Siilinjärvelle, joten toivomme että prosessityökirjan avulla sukupolvityö saa jatkoa.

7 SUKUPOLVITYÖN TARVE SIILINJÄRVELLÄ

Analysoimme päivästä saadut palautteet SWOT -analyysillä. Tutustuesssa erilaisiin analysointitapoihin, koimme SWOT -analyysin parhaimmaksi tavaksi analysoida palautteet. Tavoite saada vastauksia tutkimustehtävään, kokevatko nuoret ja ikäihmiset sukupolvityön tarpeelliseksi Siilinjärvellä toteutui. SWOT -analyysillä saimme selkeitä vastauksia, hyviä kehittämideoita ja huomioitavia haasteita päivän toteutukseen. Palautelomakkeiden kysymykset aseteltiin SWOT -analyysin mukaisesti neljään eri kategoriaan.

7.1 SWOT -analyysi

SWOT -analyysin on kehitellyt Albert Humphrey vuonna 1960. Se on edelleen yhtä hyödyllinen ja käytetty analysointi menetelmä kuin se oli 60-luvulla. (Mind Tools 2012.) SWOT -analyysin lyhenne koostuu englanninkielisistä sanoista S = Strengths (vahvuudet), W= weaknesses (heikkoudet), O = Opportunities (mahdollisuudet) ja T = Threats (uhat). SWOT -analyysistä voidaan käyttää myös nimikettä nelikenttä-analyysi. Yleisesti analyysin tekemisen pohjatietoina käytetään tietoja saatavilla olevista raporteista, palautteista tai itsearvioinneista. (Hölttä & Savonen 1997, 53.) Tässä opinnäytetyössä SWOT -analyysin pohjatietoina käytetään *Sukupolvet Yhdessä* -päivästä saatua yleisöpalautetta.

SWOT -analyysi on strateginen työkalu, jolla voidaan analysoida esimerkiksi toimintaympäristön nykytilanne suunnittelun ja päätöksenteon pohjaksi (Vilka & Airaksinen 2004, 44). Se auttaa paljastamaan ne mahdollisuudet mitä yrityksellä tai yksilöllä on käytettävissään ja samalla auttaa löytämään heikkouksia ja poistamaan uhkia (Mind Tools 2012). Tässä opinnäytetyössä SWOT -analyysia käytettiin *Sukupolvet Yhdessä* -päivästä saatujen palautteiden analysointiin. Palautelomakkeiden (liite 1) kysymykset olivat rakennettu pohjautumaan analyysin osa-alueisiin, jotta saisimme mahdollisimman tarkkoja ja selkeitä tuloksia. Valitsimme analysointitavaksi SWOT -analyysin, sillä saimme yksityiskohtaisia ja selkeitä tuloksia sille, kokivatko ikäihmiset ja nuoret sukupolvityön tarpeelliseksi Siilinjärvellä. Saatujen tulosten pohjalta pystyttiin vaikuttamaan *Sukupolvet Yhdessä* -päivän sisältöön sitä kautta, miten kohderyhmät päivän itse kokivat. Toivomme, että SWOT -analyysiä käytetään myös jatkossa tulevia *Sukupolvet Yhdessä* -päivien onnistumisen ja kehittämiskohteiden analysointiin.

KUVIO 2. Esimerkki taulukko SWOT -analyysistä

Tässä opinnäytetyössä SWOT –analyysillä selvitettiin:

1. tapahtuman nykyiset sisäiset toiminnalliset vahvuudet
2. tapahtuman nykyiset sisäiset toiminnalliset heikkoudet
3. tapahtuman ulkoiset mahdollisuudet
4. tapahtuman ulkoiset uhat (Hölttä & Savonen 1997, 53).

Sukupolvet Yhdessä –päivän sisäisiä vahvuuksia voivat olla esimerkiksi päivän hyvä ilmapiiri, tunnelma tai päivän tarpeellisuuden kokeminen. Heikkouksina voidaan nähdä kohderyhmien suuri ikäero, mielenkiinnon puute kyseiseen tapahtumaan tai puutteelliset toimintapisteet. Päivän ulkoisina mahdollisuuksina voivat kävijät nähdä esimerkiksi päivän tarpeellisuuden, sukupolvien kohtaamisen mahdollistamisen tai perinnetaitojen säilymisen tarpeellisuuden. Uhkana kohderyhmät voivat nähdä ennakkoluulot toisiaan kohtaan ja haluttomuuden osallistua vastaavanlaisiin päiviin.

SWOT -analyysiä käytettäessä tulokset voivat olla hyvin subjektiivisia ja ne rakentuvat helposti analysoijan omaan näkemykseen. Harvoin kaksi henkilöä päätyy samaan analyysiin, vaikka heillä on samat tiedot toiminnasta ja toimintaympäristöstä. (OPH 2012.) Tämän vuoksi palautelomakkeet olivat kysymysmuodossa, eikä suoraan SWOT –analyysin mukaisessa nelikenttäkuviointissa. Saaduista vastauksista teimme yhteenvedon, jotta saimme käsityksen siitä, miten kävijät kokivat yhteisesti tee-

mapäivän yksilöllisten kokemusten kautta. Tässä valinnassa meitä tuki myös filosofi Michael Polanyin ajatus siitä, että elämisen ja tekemisen kautta ihmisten henkilökohtainen tieto ja oma käytännöntieto pääsevät parhaiten esille sellaisessa toiminnassa, missä tieto tuotetaan yksilöinä, mutta se ymmärretään yhdessä. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 11.)

7.2 Palautteiden analysointi

Sukupolvet Yhdessä –päivässä annettiin palautteita yhteensä 91 kappaletta kirjallisena ja 8 kappaletta videopalautteena. Palautteet kerättiin erillisessä palautepisteessä. Vierailijat antoivat palautetta itsenäisesti kirjoittamalla tai haastattelulla kirjallisesti tai videokameralle. Näin huomioimme sen, että erityisesti ikäihmisten oli helppo antaa päivästä palautetta. Uskoisimme palautteiden määrään olevan pienempi, jos itsenäinen kirjallisen palautteen antaminen olisi ollut ainut vaihtoehto. Lomakkeet oli värikoodattu erikseen nuorille, ikäihmisille ja muille vierailijoille. Värikoodauksella halusimme erotella eri sukupolvien antaman palautteen ja helpottaa näin omaa työtämme palautteiden analysoimisessa. Nuorilta saatiin palautetta 57 kappaletta, ikäihmisiltä 28 kappaletta ja muilta vierailijoilta 14 kappaletta. Olimme erittäin tyytyväisiä palautteiden määrään, sillä se kattaa melkein puolet kävijämäärästä.

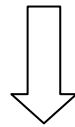
Palautteet luokittelimme kolmeen eri SWOT –taulukkoon. Kahdessa ensimmäisessä taulukossa on käsitelty nuorten ja ikäihmisten antamat palautteet päivästä. Tässä vaiheessa emme vielä huomioineet muiden vierailijoiden antamia palautteita, sillä halusimme ensisijaisesti analysoida teemapäivän kohderyhmien palautteet. Huomioimme muiden vierailijoiden antamat palautteet taulukossa kolme, johon on koottu kaikkien palautteiden yhteenveto.

Palautelomakkeiden kysymykset olivat muodostettu SWOT -analyysin nelikenttätaulukkoa hyödyntäen. Muodostimme kysymykset niin, että saisimme selville millaisia vahvuuksia, mahdollisuuksia, heikkouksia ja uhkia nuoret ja ikäihmiset kokivat sukupolvia yhdistävälle toiminnalle. Kysymykset olivat:

1. Millaisia tunteita/ajatuksia päivä sinussa herätti?
2. Mitä ajattelet nuorten ja ikäihmisten välisen yhteistoiminnan järjestämisestä? Miten tarpeelliseksi koet sen Siilinjärvellä?
3. Mitä kehitettävää näet *Sukupolvet Yhdessä* –päivässä?
4. Millaiset asiat koet esteenä nuorten ja ikäihmisten väliselle sukupolvi-työlle?
5. Mitä muuta haluat sanoa?

Taulukot (taulukko 1 ja 2) on koottu siten, että palautteista on tehty kohderyhmittäin yhteenvedot ja samaa tarkoittavat palautteet olemme yhdistäneet niin, että niistä on tehty yksi yläkäsite. Taulukot on koottu palautteiden yläkäsitteistä. Taulukoihin emme ole huomioineet kysymystä viisi. Alla on esimerkki tiivistyksestä, joka tehtiin nuorten palautteista kysymykseen yksi.

*Oli ihanaa jutella vanhojen ihmisten kanssa
Iloa siitä, että saa nähdä vanhoja ihmisiä
Oli mukava tavata vanhoja ihmisiä*

Kohtaamisten ilo.

TUNTEET JA AJATUKSET PÄIVÄSTÄ

Nuorten antamasta palautteesta selkeimpinä **vahvuuksina** *Sukupolvet Yhdessä* –päivästä nousi esiin, että päivä oli kokonaisuudessaan mukava ja positiivinen kokemus. Palautteesta päätellen monet nuoret olivat yllättyneitä Akuliinan hyvistä tiloista. Toiminta oli mielenkiintoista ja tunnelma iloinen. Nuoret olivat päivässä mukana iloisin ja avoimin mielin ja se yllätti meidät positiivisesti.

Päivä oli kokonaisuudessaan positiivinen kokemus ja oli mukava tavata uusia ihmisiä.

Oli erittäin mukava käydä. Ihanan pirteitä ja mukavia ihmisiä.

Aluksi tilanne jännitti, mutta tapahtuma olikin aivan mahtava.

Nuoret kokivat saavansa mahdollisuuden oppia arvostamaan ja kunnioittamaan ikäihmisiä. Nuorten mielestä oli ihana kohdata ikäihmisiä ja jutella heidän kanssaan sekä oppia heiltä tärkeitä taitoja. Näiden palautteiden myötä *Sukupolvet Yhdessä* –päivä on osaltaan osallistunut vuoden 2012 Euroopan Unionin teemavuoteen edistään sukupolvien välistä solidaarisuutta.

Hieno paikka ja arvostan vanhoja ihmisiä.

Oli mukava tavata vanhempia ihmisiä, heillä oli mielenkiintoisia juttuja.

Iloa siitä, että täällä sai nähdä vanhoja ihmisiä ja oppia heiltä tärkeitä taitoja.

AJATUKSIA YHTEISTOIMINNASTA JA SEN TARPEELLISUUDESTA

Suurin osa nuorista kokee **mahdollisuutena** sukupolvien välisen yhteistoiminnan tärkeäksi ja tarpeelliseksi. Heidän mielestään vastaavanlaista toimintaa pitäisi järjestää useammin, sillä se edistäisi toiseen sukupolveen tutustumista sekä nuorten ja ikäihmisten kanssakäymistä. Siilinjärvelle kaivataan sukupolvien välistä yhteistoimintaa.

Se on ihan hyvä, nuoret kuulee historiasta ja vanhoilla on hauskaa.

Yhteistoiminta on hyväksi, koska vanhuksat tykkäävät tietää nuorten asioista.

Saa nuoretkin tutustua vanhuksiin ja niitten elämään ja sitä kautta piristää niitä.

Tapahtuma tuntui mukavalta kokemukselta ja oli hienoa tutustua ikäihmisiin. Hyvä, että tällainen tapahtuma järjestettiin Siilinjärvellä.

Nuoret näyttävät tiedostavan, miten isossa roolissa ikäihmiset ovat arvo- ja asennekasvatuksessa. Nuoret kokevat myös perinnetaitojen oppimisen tärkeänä. Kansalaiskasvatuksen periaatetta voitaisiin hyödyntää enemmän myös nuorten mielestä ja ikäihmiset voisivat toimia nuorille kansalaiskasvattajina. Vaikka osa kansalaiskasvatuksesta kuuluu koulujärjestelmäämme, nuoret kokevat, että opetus ei ole tarpeeksi kattavaa. Ikäihmisillä olisi suuri mahdollisuus osallistua nuorten kansalaiskasvatukseen. Näin koulun antaman yleissivistävän kansalaiskasvatuksen lisäksi, ikäihmiset

voisivat nuorten mielestä toimia heille perinnetaitojen ja arkielämässä tarvittavien kansalaistaitojen valistajina.

Mielestäni on erittäin tärkeää. Ikäihmiseltä oppii paljon tärkeitä arvoja.

Todella hyvä, sillä nykyajan nuoret menisivät muuten kokoajan pahempaan suuntaan.

Se on tärkeää, että tuore sukupolvi saa yhteyden vanhaan sukupolven tietoon ja kokemukseen.

Työssä esiin tullut ikäihmisten lisääntynyt yksinäisyys ja nuorten syrjäytyminen tuli selkeästi esille nuorten palautteissa. Nuoret tiedostavat yksinäisyyden ja syrjäytymisen riskit ja kokevat, että ikäihmisten kanssa yhteistoiminta voisi olla yksi niiden ehkäisymuoto. Tällaiset kommentit nuorilta ja näiden asioiden tiedostaminen yllättivät meidät positiivisesti. Kuitenkaan osa nuorista ei koe sukupolvien välistä yhteistoimintaa tarpeelliseksi.

Hyvä, että tällainen tapahtuma oli. Pitäisi olla enemmänkin, jotta kukaan ei jäisi yksin.

En koe tarpeelliseksi.

KEHITYSHAASTEET

Päivässä esiin nousseet **heikkoudet** olivat nuorten antamissa palautteissa osin ristiriidassa keskenään. Päivästä toivottiin jokavuotista tapahtumaa siilinjärveläisten nuorten ja ikäihmisten välille. Nuorten mielestä tapahtumaa voisi laajentaa niin, että tapahtumaan tulisi enemmän nuoria, mutta osa nuorista taas koki tapahtumassa olevan tungosta. Aikaa kaivattiin enemmän toimintapisteillä olemiseen ja toivottiin pisteitä, joissa ikäihmiset kertovat elämäntarinoita. Havaintojemme mukaan nuoret olivat todella aktiivisia ja avoimia kontaktien luomisessa ikäihmisten kanssa, mutta he itse haluaisivat olla vielä rohkeampia. Toimintaan kaivattiin myös monipuolisempaa ohjelmaa. Osa nuorista kaipasi päivään juontajaa. Moni nuori taas koki päivän hyvänä sellaisenaan.

Pisteitä, jossa ikäihmiset kertovat elämästään.

Nuorten pitäisi olla aktiivisempia.

Tämmöisiä päiviä pitäisi olla enemmän ja nuoria pitäisi tulla tänne enemmän.

Osa kohdetapahtumista olisi voinut herättää enemmän mielenkiintoa osallistujissa.

Palautteissa nousi esille myös toivomus siitä, että nuoret saisivat esitellä ikäihmisille nuorten elämää. Jotkut nuoret ihmettelivät, miksi päivää oli mainostettu niin vähän. He olisivat kaivanneet päivään mukaan muitakin nuoria kuin Ahmon yläkoululaisia.

Voisi olla kiva idea, että ikäihmiset tutustuisivat nuorten toimintaan.

Enemmän tietoa nuorille ja ikäihmisille. Useat sanoivat, että eivät tienneet tapahtumasta ennen kuin opettajat kertoivat.

ESTEET SUKUPOLVITYÖLLE

Osa nuorista ei kokenut nuorten ja ikäihmisten väliselle sukupolvityölle olevan **uhkia** lainkaan, mutta selvänä esteenä sukupolvityölle kuitenkin nähtiin molemminpuoliset ennakkoluulot. Mielenkiintoinen kommentti oli myös se, että nuoret kokevat ikäihmisten kanssa yhdessä olemisen noloksi asiaksi.

En juurikaan mitään.

Jotkut vanhukset pitävät nuoria huligaaneina ja jotkut nuoret eivät arvosta vanhuksia.

Kaikki vanhukset eivät tykkää kaikista nuorista pakolti.

Nuoret eivät nykyään välitä ikäihmisistä.

Jotkin nuoret ajattelevat, että ikäihmisten kanssa oleminen on noloa.

Eri mielenkiinnon kohteet ja näkemyserot asioista voivat koitua esteiksi nuorten ja ikäihmisten väliselle yhteistoiminnalle. Esteenä nähdään myös ikäihmisten ja nuorten suuri ikäero. Haasteena kävi ilmi myös nuorten arkuus kontaktiin ikäihmisten kanssa.

Toisia syrjitään. Ikäero = ei kiinnosta samat asiat.

Näkemyserot voi olla isoa, mutta en usko että se sitä estäisi.

Sukupolvien välinen kuilu voi olla liian iso. Koska he ovat eläneet erilaisen nuoruuden.

Jotkin eivät välttämättä uskalla jutella vanhempien ihmisten kanssa.

VAPAA SANA

Palautteen lopuksi kysyimme erillisenä kysymyksenä mitä muuta vierailijat päivästä halusivat sanoa. Nuorten antamassa vapaan sanan osiossa nousi esille hyvin positiivinen palaute päivästä. Päivän järjestämistä pidettiin hienona asiana ja sukupolvien välinen yhteistoiminta koettiin mielekkääksi. Osa nuorista jopa yllättyi siitä, miten mukavaa päivässä oli ollut. Vapaan sanan osiossa nousi esille myös lisää kehittämissaasteita. Erityisesti toivottiin monipuolisemmin ohjelmaa toimintapisteiden lisäksi.

Päivä oli hyvin järjestetty ja kaikin puolin oli mukavaa.

Kiitos oli ilo olla osana tapahtumassa.

Vanhat ihmiset kertovat oikeaa historiaa ja omia tarinoitaan.

Mummot & papat on kivoja.

Oli hauskaa käydä, yllätyin.

Kiitos paljon tällaisen järjestämisestä.

Mukava paikka. Mukavat ihmiset. Kivoja tehtäviä.

Enemmän olisi voinut olla ikäihmisten ja nuorten välistä tekemistä esim. pelejä ja leikkejä kaikkien kävijöiden kesken.

TAULUKKO 1. Yhteenvedo nuorten palautteista

<u>VAHVUUDET</u>	<u>HEIKKOUEDET</u>
<p>Mukava päivä. Hieno paikka. Mukavia ja avuliaita ihmisiä. Positiivinen kokemus. Arvostuksen ja kunnioituksen lisääntymisen vanhoja ihmisiä kohtaan. Uusien taitojen oppiminen. Hyvä idea. Kohtaamisten ilo. Mielenkiintoista tekemistä. Iloinen tunnelma. Päivä yhdisti sukupolvet.</p>	<p>Enemmän historiaa ja elämäntarinoita. Järjestettävä vuosittain. Enemmän nuoria tapahtumaan. Päivässä tungosta. Enemmän tekemistä ja aikaa. Nuorten pitäisi olla rohkeampia ottamaan kontaktia ikäihmisiin. Mainonnan lisääminen. Tiedottaminen. Ei heikkouksia. Monipuolisempaa toimintaa ja ohjelmaa.</p>
<u>MAHDOLLISUUDET</u>	<u>UHAT</u>
<p>Toiminta tärkeää ja tarpeellista. Vastaavanlaista toimintaa pitäisi järjestää useammin. Edistää nuorten ja ikäihmisten toimeentulemistä. Yhteistoiminnan avulla oppii kunnioittamaan ikäihmisiä. Perinnetaitojen ja historian oppiminen. Hyvin toimiva idea. Ei koeta tarpeelliseksi.</p>	<p>Molemminpuoliset ennakkoluulot. Erilaiset näkemykset asioista. Ikäihmisten kanssa yhdessä oleminen nolottaa. Ikäero. Nuorten arkuus kontaktiin ikäihmisten kanssa. Eri kiinnostusten kohteet. Nuorilla paljon muuta tekemistä. Ei koeta uhkia.</p>

TUNTEET JA AJATUKSET PÄIVÄSTÄ

Ikäihmisten antamasta palautteesta selkeimpinä **vahvuuksina** nousivat esille päivän herättämät myönteiset tunteet. Päivä oli kokonaisuudessaan positiivinen yllätys. Nuorten hyvä käyttäytyminen ja suuri kiinnostus toimintaan ja yhdessä tekemiseen yllättivät ikäihmiset suuresti. Erityisesti poikien kiinnostus käsitöihin yllätti toimintapisteidensä vetäjät. Sukupolvityön ja sosiokulttuurisen innostamisen teorioiden mukaisesti ikäihmiset kokivat *Sukupolvet Yhdessä* –päivän mahdollisuutena pyrkiä innostamaan ja motivoimaan nuoria sekä löytämään yhdessä heidän yksilöllisiä kykyjään. Päivän myötä ikäihmiset kokivat osallistuvansa omalta osaltaan nuorten kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan.

Ihana kun nuoret ovat kiinnostuneita vanhusten kans yhteisestä toiminnasta.

Oli yllätys: tunnelma, iloiset nuoret jotka olivat kiinnostuneita ja kokeilivat laitteita innokkaasti.

Jännittynyt, odottelin tapahtuman alkamista. Ihana huomata kuinka innokkaasti nuoret osallistuivat parsintaan, napinompeluun yms.

Myönteisiä. Ihmeen paljon nuorilla kiinnostusta käsitöihin. Erityisesti pojat innostuneita.

Kivoja tunteita, yllätys oli, nuorten ja ikäihmisten kuilu, sitä pitäisi kuroa yhteen.

Päivä koettiin mukavaksi ja monipuoliseksi tilaisuudeksi, joka toi vaihtelua arkeen ja antoi mahdollisuuden muistella yhdessä menneitä aikoja. Vain yhdessä ikäihmisten palautteissa päivä oli herättänyt negatiivisia tunteita. Päivässä vierailut espanjalaisluokka koettiin hyvänä lisänä ohjelmassa.

Yllättävän monipuolinen ohjelma kaikkiaan.

Kumma kun ovat tällaiseen hommaan ruvenneet. Nuorison näkeminen tuntuu hyvälle.

Ajatuksia 50–60 luvuilta kiireiseltä ja työntäyteiseltä ajalta.

Ei ole ennen ollut vastaavaa, ei ole innostusta nytkään.

Suuresti yllättynyt positiivisesti. Varsinkin espanjalaisluokka, he tutustuivat minun asuntoonikin.

AJATUKSIA YHTEISTOIMINNASTA JA SEN TARPEELLISUUDESTA

Ikäihmisten antamista palautteista päivän **mahdollisuuksina** nousi esille nuorten ja ikäihmisten yhteistoiminnan tärkeys ja tarpeellisuus. Päivä herättikin kysymyksen, miksi tällaista ei ole järjestetty aikaisemmin. Nuorten kohtaaminen koettiin myös piristäväksi ja rikastuttavaksi vaihteluksi. Kommentteista teki mielenkiintoiseksi sen, että vaikka jotkut ikäihmiset kokivat, etteivät tule nuorten kanssa toimeen, he kuitenkin nauttivat nuorten seurasta ja toivoivat lisää vastaavaa.

Koen sen tärkeäksi. Ikäihmiselle nuorten kanssa yhteistoiminta on hyvin tarpeellista.

Rikastuttavaa toimintaa. Hyvä kertoa vanhoista tavaroista ja siirtää tietoa eteenpäin. Tarpeellista toimintaa.

Tämä oli hieno asia. Olin yllättynyt miten kiinnostuneita olivat.

Koen sen tarpeelliseksi – saa yhteyttä nuoret vanhaan ja vanhat nuoriin.

Sattumalta kurkkasin mainosta ja rupesi kiinnostamaan, että mitähän täällä tapahtuu.

Ikäihmiset kokivat, että yhteistoiminta olisi mahdollista ja toimivaa Siilinjärvellä. Ikäihmiset kaipaivat enemmän yhteistä toimintaa nuorten kanssa. Tämä nousi selkeästi esille palautteista. Sukupolvityössä haasteena usein koetaan innostajan roolissa toimiminen. *Sukupolvet Yhdessä* –päivässä tämä ei kuitenkaan noussut näkyvästi esille, vaan ikäihmiset toimivat aktiivisina kansalaiskasvattajina ja innostajina nuorille. Tämän hyvän kokemuksen myötä, he toivoisivat vastaavanlaista toimintaa järjestettävän lisää.

Siilinjärvi on pieni paikka, joten yhteistoiminta onnistuu, varmaankin. Erään Akuliinan asukkaan kuulin sanova, et miksi ei tällaista tapahtumaa ole järjestetty aikaisemmin.

Hyvä asia, ihan hyvä asia. Siilinjärvellä ei ole minkäänlaista toimintaa, pitäisi olla. Aina ajatellaan, että nuoret ovat ylimielisiä, mutta tänään ei kukaan ole ollut, se on vain ennakkoluulo. Ennen ollaan totuttu siihen, että kun vanhempi puhuu, pitää olla hiljaa. Meillä ei ole keskustelutaitoa niin paljon.

KEHITYSHAASTEET

Ikäihmiset pitivät siitä, että he saivat kertoa omasta elämästään ja opettaa nuorille kansalaistaitoja. He kuitenkin samalla toivoivat, että saisivat tutustua myös nuorten elämään ja harrastuksiin. Sen he näkivät päivässä **heikkoutena**. Päivään toivottiin myös ohjelmaa nuorilta, esimerkiksi laulusesityksiä, näytelmiä tai tanssia. Osa ikäihmisistä koki päivän hyvänä sellaisenaan, eivätkä osanneet sanoa kehittämiskohteita. Päivälle toivottiin jatkoa, mutta mietittiin löytyykö sellaista tekijää tai toimijaa, joka yhdistäisi nämä sukupolvet uudelleen.

*Voisi järjestää vuosittain. Lapset/nuoret voisivat koulujen kanssa vierail-
la esim. esiintymässä vanhuksille useammin.*

Toivottavasti ei jää ainoaksi vastaavaksi tapahtumaksi.

Enemmän tietoa, mistä nuoret olisivat kiinnostuneita.

Päivätanssit, yhteistoimintaa, ajatusten vaihtoa.

Aloitteentekijät! Vanhat ja nuoret kulkevat omissa ryhmissään.

SUKUPOLVITYÖN ESTEET

Ikäihmiset kokivat samanlaisia asioita **uhkana** sukupolvityölle kuin nuoret. Molem-
minpuoliset ennakkoluulot olivat ikäihmisten mielestä este yhteistoiminnalle. Myös
nuorten asenteet ja huono käyttäytyminen nähtiin esteenä. Yllättäen palautteissa
koettiin kuitenkin positiivisena asiana juuri nuorten hyvä käyttäytyminen. Yhdessä
videopalautteessa tuli esille se, että tämän päivän nuorten kasvatusta poikkeaa paljon
siitä, miten ikäihmiset ovat kasvatettu aikanaan. Myös koulutuksen taso nähtiin es-
teenä sukupolvien kommunikoinnille, sillä nuoret tietävät maailmasta enemmän kuin
ikäihmiset aikanaan tai edes nykyään. Ikäihmiset kokevat yhtenä esteenä yhteistoi-
minnalle yhteisöllisyyden vähenemisen ja pitkät välimatkat.

*Ennakkoluulot! Lapset keskenään pelaavat ja mekkaloivat, ne ovat me-
lusakkia! Tapakulttuuria pitäisi opettaa nuorille!*

*Omat lapsenlapset käyvät koulua ja asuvat kaukana, näen harvoin siinä
on jo estettä.*

*Johtuu tästä meidän hyvinvoinnista, meillä on varaa olla ja asua eril-
lään.*

*Nykynuorten asenne. Tulis olla asennekasvatusta, et nuoret ottais
enemmän ikäihmiset huomioon.*

*Nuorilla tänä päivänä parempi koulutus. Nuoret tietävät maailmasta
enemmän, kuin ikäihmiset aikoinaan.*

Aktiivisten järjestäjien puute ja ihmisten kiire nähtiin esteenä. Myös nuorten harras-
tukset ja omat menot koettiin esteenä, sillä ikäihmiset kokevat, että nuorilla ei ole
aikaa heille. Ainoastaan yhdessä palautteessa tuli esille ikäihmisten jaksaminen yh-
teistoimintaan.

Aktiivisuutta kaivattaisiin enemmän eri tahoilta.

Vapaa- ja vapaaehtoisuus esteenä, jatkuva kiire, nuorten käyttäytyminen.

Ikä tuo kokemusta, ei oikein jaksaa ylimääräistä toimintaa. Laitoksessa menee mielenkiinto muuhun toimintaan.

VAPAA SANA

Ikäihmisten antamasta vapaan sanan palautteesta nousi esille erityisesti nuorten hyvä käyttäytyminen ja päivän herättämät positiiviset tunteet ja ajatukset. Yhtenä asiana esille tuli vapaaehtoistyön tarve. Ikäihmiset toivoivat nuoria tekemään vapaaehtoistyötä heidän parissaan. Päivän kaikki järjestäjät saivat kiitosta, mutta muutamassa palautteessa päivän keston pituutta harmiteltiin.

Olen iloinen nuorten käyttäytymisestä ja kiinnostuksesta. Kiitos järjestäjille Jonna ja Jutta.

Oikein hauska päivä ja ajatuksia herättävä päivä.

Nuoret voisivat tehdä vapaaehtoistyötä vanhusten parissa, esimerkiksi ulkoiluttaa vanhuksia.

Klo 15.00 tekisi mieli jo kotiin.

Mitäpä tässä. Kun tänne on tullut, täytyy täällä olla.

TAULUKKO 2. Yhteenvedo ikäihmisten palautteista

<u>VAHVUUDET</u>	<u>HEIKKOUEDET</u>
<p>Hyvä ja mielenkiintoinen päivä. Herätti hyviä tunteita. Nuorten ihmisten kohtaaminen. Nuorten kiinnostus toimintaan. Toi mieleen nuoruusmuistoja. Hyvin onnistunut päivä. Monipuolinen. Kaivattu tapahtuma. Hyvin käyttäytyvät nuoret. Nuorten näkeminen piristää.</p>	<p>Samankaltaisten tapahtumien puute. Eri ikäryhmiä mukaan. Monipuolisempaa toimintaa ja ohjelmaa. Enemmän tutustumista nuorten elämään ja harrastuksiin. Mainonta. Ei järjestäjiä ja aktiivisuutta vastaavanlaiseseen toiminnan järjestämiseen.</p>
<u>MAHDOLLISUUDET</u>	<u>UHAT</u>
<p>Toivotaan lisää samanlaisia tapahtumia ja toimintaa sukupolvien välillä. Päivä koettiin tärkeäksi ja tarpeelliseksi. Nuorten näkeminen ilahdutti. Molemminpuolinen kiinnostus. Perinnetiedon välittäminen. Rikastuttavaa toimintaa. Hyvä esimerkkitapahtuma jatkoa ajatellen. Oppia eri ikäryhmiltä tietoja ja taitoja. Vapaaehtoistyö.</p>	<p>Molemminpuoliset ennakkoluulot. Nuorten käyttäytyminen ja asenteet. Ihmisten kiire. Ei yhteisiä mielenkiinnon kohteita. Ei yhteisymmärrystä/"yhteistä kieltä" sukupolvien välillä. Välimatkat nuoriin. Nuorten tavoittaminen. Ei uhkia.</p>

Taulukkoon 3 on koottu yhteenvedona ne asiat, jotka ovat nousseet esille kaikista kolmen eri ryhmän antamista palautteista. Selvimpänä **vahvuutena** kaikista nuorten, ikäihmisten ja muiden vierailijoiden palautteista nousi esille päivän toimiva idea ja hyvä toteutus. Myös kaikissa palautteissa suurin osa osallistujista koki päivän positiivisena kokemuksena. Sukupolvien kohtaaminen nähtiin hyvänä asiana.

Kiva säpinä, elämänmakuinen tunnelma.

Paljon positiivisia ajatuksia. Hieno idea, toimiva toteutus.

Iloinen tunnelma, mukava olla mukana. Hyvä kun eri ikäryhmistä "toimijoita"

Keskustelutuokiot joita nähnyt ikäihmisten ja nuorten välillä ihania!

The Spanish teachers have found this visit very interesting. We have learnt the Finnish culture and customs better: the typical costumes, food, crafts, etc. Thank you very much for having this experience. We had a really good time.

Kaikki kolme ryhmää toivoivat monipuolisempaa toimintaa ja enemmän nuorten elämään tutustumista. Mainonnan riittämättömyys nousi selkeästi esille kaikista palautteista. Kriitikkiä sai päivän kellonaika ja kesto. Aika ei sopinut kovin hyvin koulun aika-
tauluun ja päivän kesto oli nuorten mielestä lyhyt, mutta taas ikäihmiset kokivat neljä tuntia liian pitkäksi ajaksi. Nämä asiat nousivat esiin päivän **heikkouksina**.

Hyvä päivä sekä vanhuksille, että nuorisoryhmille. Vanhukset vain väsyvät jo 4 tunnissa.

Palautteista pystyy selvästi tekemään sen tulkinnan, että päivän **mahdollisuutena** nähtiin sukupolvityön tarpeellisuus nuorten ja ikäihmisten välillä Siilinjärvellä. Sukupolvien välistä yhteistoimintaa toivotaan järjestettävän vuosittain. Kansalaiskasvatuksen periaatetta hyödyntäen, kaikki ryhmät kokivat hyväksi ikäihmisten toimimisen kansalaiskasvattajina nuorille perinnetaitoja opettaen.

Ihania tunteita, tällaisia päiviä pitäisi järjestää lisää!

Odottava, jännittävä, innostava päivä ja ennen kaikkea hyväksi myös meidän nuorille!

Onhan sellaisiakin nuoria ja ikäihmisiä, jotka toimivat hyvin yhdessä.

Tukisimme toinen toistamme.

Uhkana nähdään ennakkoluulot nuorten ja ikäihmisten välillä sekä rohkeuden puute kontaktien luomiseen. Isoimpana uhkana nähdään, ettei tällaiselle päivälle löydy järjestäjiä ja aktiivisia toimijoita, jotta päivä vakiinnuttaisi aseman Siilinjärven kunnan vuosittaisissa tapahtumissa.

Esteitä varmaan olisi. Kun vaan taas yhteen yhdymme.

Aktiivisuutta kaivattaisiin enemmän eri tahoilta.

TAULUKKO 3. Yhteenveto kaikista palautteista

<p style="text-align: center;"><u>VAHVUUDET</u></p> <p>Päivä oli positiivinen kokemus. Päivä yhdistää sukupolvet. Sukupolvien kohtaaminen. Toimiva idea ja toteutus. Mielenkiintoinen päivä. Eri ikäryhmien mukaan ottaminen päivän suunnitteluun ja toteutukseen.</p>	<p style="text-align: center;"><u>HEIKKOUEDET</u></p> <p>Monipuolisempaa toimintaa. Mainonta. Ohjeistus. Ajankohta ja päivän kesto. Enemmän tutustumista nuorten elämään.</p>
<p style="text-align: center;"><u>MAHDOLLISUUDET</u></p> <p>Tarpeellinen tapahtuma. Tutustuminen toiseen sukupolveen. Perinnetaitojen ja tietojen välittäminen.</p>	<p style="text-align: center;"><u>UHAT</u></p> <p>Ennakkoluulot ja asenteet. Erilaiset tavat. Rohkeuden puute. Ei järjestäjiä, paikkaa eikä aikaa kohtaamisille.</p>

7.3 Luotettavuus ja eettisyys

Kaikki teemapäivän palautteet kerättiin nimettömänä ja palautteen antamiselle oli huomioitu oma rauhallinen palautuspiste, jotta palautteen antamiseen voi keskittyä. Ikäihmisten kohdalla huomioimme haastattelun mahdollisuuden, sillä heidän kohdallaan kirjoittaminen saattoi tuottaa vaikeuksia. Palautelomakkeissa ei tule ilmi vastaajien henkilökohtaisia tietoja ja lomakkeet hävitettiin opinnäytetyöprosessin jälkeen oikeaoppisesti. Teemapäivässä kävi noin 200 vierasta ja noin puolet heistä jätti palautteen.

Teemapäivä valokuvattiin ja valokuvaamisesta ilmoitettiin asianmukaisesti ilmoituksella Akuliinan ulko-ovessa. Tapahtumaan osallistumisella meille annettiin lupa valokuvata ja käyttää kuvia opinnäytetyöhön kuuluvissa asiakirjoissa. Myös osallistumalla videokuvaukseen haastateltava antoi luvan käyttää kuvamateriaalia esimerkiksi opinnäytetyön loppuseminaarissa.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää sukupolvityön tarve siilinjärveläisten nuorten ja ikäihmisten välillä, sekä tuottaa toiminnallinen malli sukupolvityön toteutuksesta. Tutkimustehtävässä selvisi, että siilinjärveläiset nuoret sekä ikäihmiset kokevat sukupolvityön tärkeänä ja tarpeellisena toimintana. Toiveena nousi esille päivän järjestäminen siten, että ikäihmiset vierailisivat nuorten luona kouluissa. Asetetut tavoitteet toteutuivat ja saimme järjestettyä hienon ja odotukset ylittävän *Sukupolvet Yhdessä* –päivän.

Myös sukupolvityön tarpeen selvittämisessä saimme vastauksia haettuihin kysymyksiin ja olemme tyytyväisiä valittuun tapaan analysoida palautteet. Palautelomakkeiden kysymyksiä olisi voinut vielä hieman muokata, ne olivat liian monisanaisesti aseteltu. Palautteen kirjoittamisen ja analysoinnin helpottamiseksi on tärkeää että kysymykset on aseteltu tarkasti ja selkeästi. Palautteita analysoitaessa huomasimme, että kysymyksiä olisi pitänyt miettiä vielä hieman enemmän. Epähuomiossa kysymysten järjestys oli palautelomakkeella eri kuin mitä SWOT -analyysitaulukon tulkinnessa käytetään. Pienellä muokkauksella analysointi onnistui kuitenkin hyvin ja saimme haluttuja vastauksia tutkimustehtävään.

Teoreettinen viitekehys tuki työn toiminnallista osuutta. Kansalaiskasvatuksen teoria toteutui juuri sellaisena kuin olimme sen ajatelleet. Ikäihmiset opettivat nuorille omia tärkeiksi kokemiaan kansalaistaitoja. Nämä taidot he kokivat nuorten tärkeänä osana yhteiskunnassa arki elämästä selviämisen kannalta. Ikäihmisten opettamat kansalaistaidot olivat konkreettisia, arkielämään liittyviä taitoja, joita he itse ovat tarvinneet nuoruudessaan. Villasukkien kutominen ja puulusikoiden veistely ovat arvokkaita perinnetaitoja, joiden säilyvyys kulttuurissamme on tärkeää säilyttää. Kansalaiskasvatuksen teoria tukee havainnoitejamme päivästä. Sukupolvityön toteutukselle annoimme yhden esimerkkimallin, jolla työyhteisöt voivat sukupolvityön toteutusta jatkaa. Hiljaisen tiedon arvostus lisääntyi ja nuoret sisäistivät, miten valtavasti ikäihmisillä on hiljaista tietoa. Perinnetaitojen opettamisen myötä hiljaista tietoa siirtyi ikäihmisiltä nuorelle sukupolvelle.

Sukupolvet Yhdessä –päivän suurimpana haasteena koemme epävarmuuden toiminnan jatkuvuudelle. Työtä tehdessä ajatuksena oli, että päivästä tulisi jokavuotinen tapahtuma siilinjärveläisten nuorten ja ikäihmisten välille. Toimintaa toteuttavia tahoja

on vähän ja päivän järjestäminen vaatii siihen sitoutumista. Tällä hetkellä jatkuvuuden toive on osittain toteutuksessa, sillä toimeksiantajan Akuliinan ja Siilinjärven lukion välillä on menossa sukupolvia yhdistävää toimintaa, jonka toteutuksessa käytetään apuna osittain *Sukupolvet Yhdessä* –päivän mallia. Akuliinan asukkaiden kynnys nuorten kohtaamiseen on madaltunut päivän ansiosta ja tämä näkyy ikäihmisten ja lukiolaisten yhteistoiminnassa. Toivomme saavamme näkyvyyttä opinnäytetyölle osallistamalla Vanhustyön keskusliiton Neljän polven treffit -haastekampanjaan ja kilpailuun. Lähetimme valmiin opinnäytetyön Vanhustyön keskusliitolle, sillä he kiinnostuivat työstä siitä kuultuaan.

Sukupolvet Yhdessä -päivään liittyen nousi esiin useita jatkotutkimusaiheita. Osa aiheista tuli esille saamistamme palautteista ja kehitysideoista. Palautteista päätellen ensisijainen jatkotutkimusaihe olisi, mistä nuorten ja ikäihmisten ennakkoluulot toisi-aan kohtaan johtuvat. Lisäksi meitä kiinnostaisi jatkossa selvittää, kuinka arjen kansalaistaitojen oppiminen on vaikuttanut nuorten arkeen. Tutkimuksessa tutkittaisiin, oliko kansalaiskasvatuksen teoriaan pohjautuvalla päivällä vaikutusta nuorten elämään, asenteisiin ja arvoihin.

Kokonaisuudessaan toiminnallinen opinnäytetyö on ollut pitkä ja aikaa vievä prosessi. Työ on vaatinut meiltä kärsivällisyyttä, järjestelykykyä ja taitoa hyvään pohdintaan. Hyvät yhteistyötaidot ovat olleet avainasemassa etenkin päivän järjestämisen kannalta. Sen onnistumisen eteen olemme saaneet apua monelta eri taholta ja ilman näitä apuja päivän onnistuminen ei olisi ollut edes mahdollista. Olemme myös taloudellisesti panostaneet opinnäytetyöhön. Kuluja kertyi eniten kahvitarjoilun järjestämisestä sekä muista materiaalikustannuksista, kuten toimintapisteiden tarvikkeista ja muistoksi teettämistä kuvakirjoista, jotka toimitettiin Akuliinaan ja Starttipajalle.

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme kehittyneet paljon ammatillisesti. Olemme päässeet käyttämään sosionomin (AMK) työssä tarvittavia suunnittelu- ja organisoitaitaitoja sekä kehittymään niissä. Hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot sekä erikäisten ihmisten kanssa työskentely kuuluvat sosionomin (AMK) ammatilliseen osaamiseen. Myös ohjaustaidot eri asiakasryhmien kanssa kehittyivät. Opinnäytetyölle saimme luotua kontakteja eri tahoihin, joita voimme tulevaisuudessa hyödyntää. Päivän järjestäminen antoi meille lisää rohkeutta ja valmiuksia järjestää vastaavanlaisia tapahtumia tulevaisuudessa. Työllä toteutimme mielestämme yhteiskunnallisesti ja paikallisesti merkittävän tapahtuman. Sukupolvityön merkitys yhteiskunnassamme tulisi mielestämme näyttäytyä isommassa roolissa.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, T. & Vilen, M. 2007. *Nuoren aika*. 2.-3. painos. Helsinki: WSOY.

Ahmon koulu. 2012. *Ahmon koulu* [verkkosivu]. Siilinjärven kunta [viitattu 1.11.2012]. Saatavissa: http://www.siilinjärvi.fi/koulut_ ja_ opetus/perusopetus/koulut/ahmo.php

Arola, P. 2004. *Kansalaiskasvatus – Haaste itsenäiselle Suomelle* [verkkojulkaisu]. [viitattu 11.1.2012]. Saatavissa: http://www.vink.helsinki.fi/files/Theoria_kansalaisk.html

Aubel, J. 2010. Elders: A Cultural resource for Promoting Sustainable Development. Teoksessa Starke, L. & Mastny, L. (toim.). *State of the World 2010. Transforming Cultures from Consumerism to Sustainability*. Massachusetts: Worldwatch Institute, 41- 46.

CIMO 2011. *Eurooppalaiset teemavuodet* [verkkojulkaisu]. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija- ja palveluorganisaatio [viitattu 5.1.2012]. Saatavissa: http://www.cimo.fi/cimo_asiantuntijana/kansainvalinen_yhteistyö/eurooppalainen_ teemavuosi

European comission. 2012. *Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden teemavuosi 2012* [verkkojulkaisu]. European Comission [viitattu 5.1.2012]. Saatavissa: <http://ec.europa.eu/social/ey2012main.jsp?catId=971&langId=fi>

Haikarainen, Saija 2012. Yksilövalmentaja. TUKEVA -työvalmennussäätiö. Siilinjärvi 25.10.2012. Haastattelu.

Hakonen, S. 2008. Ikäideat ikäkäytäntöjen työkaluiksi. Teoksessa Suomi, A & Hakonen, S. (toim.). *Kuluerästä voimavaraksi – sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin*. Juva: WS Bookwell Oy, 33–52.

Heikkinen, E. 2002. Sairauksista toimintakykyyn. Teoksessa Heikkinen, E. & Marin, M. (toim.). *Vanhuuden voimavarat*. Helsinki: Tammi, 13–33.

Helin, S. 2002. Palvelujärjestelmä iäkkään ihmisen voimavarojen tukijana. Teoksessa Heikkinen, E. & Marin, M. (toim.). *Vanhuuden voimavarat*. Helsinki: Tammi, 35–67.

Hölttä, T. & Savonen, M.-L. 1997. *Muutos voimana laatujohtaminen*. Helsinki: Oy Edita Ab.

Julkunen, R. 2008. Ikä ideana ja tutkimuskohteena. Teoksessa Suomi, A & Hakonen, S. (toim.). *Kuluerästä voimavaraksi – sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin*. Juva: WS Bookwell Oy, 15–30.

Kaihari-Salminen, K. 2006. *Kansalaiskasvatuksen teemavuosi 2005* [verkkolehti].

Opetushallitus [viitattu 6.8.2012]. Saatavissa:

http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/kasvatus_ja_kasvaminen/kansalaisfoorum.net_kasvatus_ja_kasvaminen/kansalaiskasvatuksen_temavuosi/

Kansaneläkelaitos. 2011. *Eläkeikä lähestyy* [verkkosivu]. KELA [viitattu 29.6.2012].

Saatavissa: <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/>

Koivunen, H. 1997. *Hiljainen tieto*. Helsinki: Otava.

Koivunen, H. 2001. *Elämänviisaus – Kokemustietoa uusille sukupolville*. Helsinki: Otava.

Kurki, L. 2000. *Sosiokulttuurinen innostaminen*. Tampere: Tammer- Paino Oy.

Kurki, L. & Nivala, E. 2006. *Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen – Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy –Jvenes Print.

Laki maatalouden rakennetuista L 28.12.2007/1476. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 18.9.2012]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071476>

Lehikoinen, A. 2002. Tulevaisuussuuntautunut kansalaiskasvatus. Teoksessa Haapala, A. (toim.). *Tulevaisuuskasvatus*. Jyväskylä: PS- kustannus, 141–161.

Lindqvist, M. 2002. Vanheneminen, etiikka ja elämänarvot. Teoksessa Heikkinen, E. & Marin, M. (toim.). *Vanhuuden voimavarat*. Helsinki: Tammi, 233–261.

Marin, M. 2008. Tarkastelukulmia ikään ja ikääntymiseen. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.). *Lapsuudesta vanhuuteen -iän sosiologiaa*. 2. painos. Tampere: Juvenes Print, 17–48.

Marjanen, K. Elämäkokemus, [verkkodokumentti]. [viitattu 18.9.2012]. Saatavissa: <http://www.elamanlaatu.fi/76967196>

Marttaliitto. 2012. *Marttajärjestön arvot* [verkkosivu]. [viitattu 1.11.2012]. Saatavissa: http://www.martat.fi/jarjesto/arvot_ja_visio/

Mind Tools. 2012. SWOT analysis. Discover new opportunities. Manage and Eliminate Threats [verkkodokumentti]. [viitattu 9.8.2012]. Saatavissa: http://www.mindtools.com/pages/article/newTMC_05.htm

Naapurin mummo. Mielipidekirjoitus. *Kuopion kaupunkilehti* 19.11.2011.

Naapurin nuori. Mielipidekirjoitus. *Kuopion Kaupunkilehti* 26.11.2011.

Nieminen, L. 2006. *Lapsuudesta vanhuuteen –Perus –ja ihmisoikeuksien merkitys eri ikävaiheissa*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Nummi, L. 2001. Ikuinen ei tarvitse sanoja. Teoksessa Koivunen, H. (toim.). *Elämänsä viisaus – Kokemustietoa uusille sukupolville*. Helsinki: Otava, 204–222.

Nuorisolaki L 27.1.2006/72. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 23.11.2011]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Nurminen, R. 2000. *Hiljainen tieto hoitotyössä*. Helsinki: Tammi.

OPH. 2012. SWOT –analyysi [verkkosivu]. Opetushallitus [viitattu 31.5.2012]. Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/swot-analyysi

Palvelukeskus Akuliina. 2012 [verkkosivu]. [viitattu 27.1.2012]. Saatavissa: <http://www.akuliina.net>

- Pilcher, J. 1993. *Mannheim's sociology of generations: an undervalued legacy* [verkkojulkaisu]. [viitattu 30.7.2012]. Saatavissa: <http://www.history.ucsb.edu/faculty/marcuse/classes/201/articles/94PilcherMannheimSocGenBJS.pdf>
- Purhonen, S. 2007. *Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvi-tietoisuudesta ja suurista ikäluokista* [verkkojulkaisu]. Helsingin yliopisto. Sosiologian laitos. Väitöskirja [viitattu 24.3.2012]. Saatavissa: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/4295/sukupolv.pdf>
- Puuronen, V. 2000. *Johdatus nuorisotutkimukseen*. Jyväskylä: Gummerus.
- Raitanen, M. 2008. Aikuistuminen. Uusi vaihe elämässä vai uusi elämä vaiheessa? Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.). *Lapsuudesta vanhuuteen – iän sosiologiaa*. Tampere: Juvenes Print, 187–224.
- Selman koti. 2006. [verkkosivu]. [viitattu 1.8.2012]. Saatavissa: <http://www.selmankoti.fi/>
- Suomi, A. 2003. Sukupolvi- ja perhetyö. Teoksessa Marin, M. & Hakonen, S. (toim.). *Seniори- ja vanhustyö arjen kulttuurissa*. Juva: WS-Bookwell Oy, 179–186.
- Suomi, A. & Hakonen, S. 2008. (toim.). *Kuluerästä voimavaraksi. Sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin*. Juva: WS Bookwell Oy.
- Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi Ry. 2010. *Nuorista Suomessa 2010* [verkkojulkaisu]. Allianssi Ry [viitattu 5.7.2012]. Saatavissa: <http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/793/>
- Suomen perustuslaki* L 11.6.1990/731. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 11.6.2012]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>
- Tukeva-työvalmennussäätiö. 2009. *Starttipaja* [verkkosivu]. [viitattu 27.1.2012]. Saatavissa: <http://www.kuopionseuduntyovalmennus.fi/index.php?id=106>

Tuulenmäki, A. 2011. Haastattelu. Ykkösen aamu- tv: Ikäihmisten hiljainen tieto käyt-
töön. Esitetty 3.11.2011. YLE TV1. Saatavissa:
<http://areena.yle.fi/video/1320301413457>

Uusiniitty, L. 2011. Hiljainen tieto välittyy hyvässä ilmapiirissä. *Super*. 2011 nro 9. 21–
23.

Vanhustyön keskusliitto. 2012. *Elämänkulku ja ikäpolvet –hanke* [verkkosivu]. [viitattu
16.1.2012]. Saatavissa: <http://www.ikapolvet.fi/>

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2004. *Toiminnallisen opinnäytetyön ohjaajan käsikirja*.
Tampere: Tammi.

Whitman, W. 1990. Teoksessa Lanér, A. & Sihvola, T. (toim.). *Täyttä elämää. Eläke-
ikä – mahdollisuuksien aika*. Helsinki: WSOY.

Palautelomake ikäihmisille **Sukupolvet Yhdessä** -päivästä

Olen: ___ Toimintapisteen vetäjä
                          ___ Akuliinan asukas
                          ___ Muualta, mistä? _____

1. Millaisia tunteita/ajatuksia päivä sinussa herätti?

2. Mitä ajattelet nuorten ja ikäihmisten välisen yhteistoiminnan järjestämises-
tä? Miten tarpeelliseksi sen koet?

3. Mitä kehitettävää näet **Sukupolvet yhdessä** - päivässä?

4. Millaiset asiat koet esteenä nuorten ja ikäihmisten väliselle yhteistoiminnal-
le?

5. Mitä muuta haluat sanoa?

SAVONIA

- silta parempaan tulevaisuuteen -

Liite 2

HYVÄ AKULIINAN ASUKAS

Tervetuloa mukaan osallistumaan

Sukupolvet Yhdessä -päivään

Palvelukeskus Akuliinaan torstaina 3.5.2012

kello 13–16

Siilinjärven starttipajan nuoret ja siilinjärveläiset ikäihmiset ohjaavat toiminnallisia pisteitä, joissa teillä on mahdollisuus vieraillla. Ohjelmassa mm. opastusta tietokoneen ja matkapuhelimen käytössä, Marttojen perinneruokapiste, kauneuden hoitoa ja muistipelien pelaamista.

Päivästä voitte antaa arvokasta palautetta keskustelemalla tai videokameralle!

Päivän aikana mahdollisuus seurustella nuorten kanssa!

Kahvitarjoilu

Teemapäivä liittyy opinnäytetyöhön, jossa tutkimme sukupolvityön tarvetta siilinjärveläisten ikäihmisten ja nuorten välillä.

Jonna Ikonen & Jutta Hirvikallio
Sosionomiopiskelijat, Savonia-ammattikorkeakoulu

SAVONIA

- silta parempaan tulevaisuuteen -

HEI SINÄ NUORI

Tule mukaan osallistumaan

Sukupolvet Yhdessä -päivään

Palvelukeskus Akuliinaan torstaina 3.5.2012

kello 13–16

Siilinjärven starttipajan nuoret ja siilinjärveläiset ikäihmiset ohjaavat toiminnallisia pisteitä, joissa teillä on mahdollisuus vieraillla.

Päivän aikana ikäihmiset opastavat nuoria vanhojen kansalaistaitojen pariin. Ohjelmassa mm. käsitöitä, pajupillien tekoa, elämäntarinoita sekä Siilinjärven Martat kertovat perinneruoista.

Päivän aikana mahdollisuus seurustella ikäihmisten kanssa!

Kahvitarjoilu

Teemapäivä liittyy opinnäytetyöhön, jossa tutkimme sukupolvityön tarvetta siilinjärveläisten ikäihmisten ja nuorten välillä.

Jonna Ikonen & Jutta Hirvikallio
Sosionomiopiskelijat, Savonia-ammattikorkeakoulu

- silta parempaan tulevaisuuteen -

Hei Akuliinan henkilökunta!

Järjestämme Akuliinassa **Sukupolvet Yhdessä -päivän** 3.5 kello 13–16. Teemapäivä liittyy opin-
näytetyöhön, jossa tutkimme sukupolvityön tarvetta siilinjärveläisten nuorten ja ikäihmisten välillä.
Päivän aikana ikäihmiset ohjaavat toiminnallisia pisteitä, joiden tavoitteena on opettaa vanhoja
perinne- ja kansalaistaitoja nuorille. Ohjelmassa mm. pipon ja villasukkien neulomista, parsimista,
napin ompelamista, puuaiheisten käsitöiden tekemistä sekä kerrotaan elämäntarinoita. Päivään
tulevat mukaan Siilinjärven Martat, jotka kertovat perinneruokien valmistuksesta.

Päivässä ovat myös mukana Siilinjärven starttipajan nuoret, jotka ohjaavat omia toiminnallisia pis-
teitä, joissa ikäihmiset ja erityisesti Akuliinan asukkaat voivat vieraila. Näin saadaan aikaiseksi su-
kupolvien välistä yhdessä oloa ja vuorovaikutusta. Nuoret ohjaavat ikäihmisille mm. ehostuspis-
teen, pelaavat muistipelejä sekä opastavat tietokoneen ja kännykän käytössä. Kutsumme päivään
mukaan myös Ahmon yläkoulun oppilaita.

Toivomme, että päivästä tulee onnistunut ja iloinen sukupolvien välinen tapahtuma, jossa nuoret
pääsevät oppimaan vanhoja kansalaistaitoja sekä seurustelemaan ikäihmisten kanssa. Akuliinan
asukkaat ovat erittäin tervetulleita mukaan päivään ja he pääsevät myös seurustelemaan ja koh-
taamaan nuoria eri pisteiden parissa.

INNOSTAKAA ASUKKAITA MUKAAN PÄIVÄÄN JA TULKAA YHDESSÄ!

Sukupolvet Yhdessä -päivä on kaikille avoin tapahtuma, mutta painopisteenä erityisesti nuoret ja
ikäihmiset. Kahvitarjoilu!

YSTÄVÄLLISIN TERVEISIN;

Jonna Ikonen & Jutta Hirvikallio

Sosionomiopiskelijat

Savonia-ammattikorkeakoulu, Iisalmen kampus

Nuoret ja ikäihmiset yhdessä

ANU PIIRONEN

Sukupolvet yhdessä -päivän Akuliinaan ideoivat sosionomiopiskelijat Jutta Hirvikallio ja Jonna Ikonen Iisalmen Savonia-ammattikorkeakoulusta. Kansallispuikuiset neidot Hirvikallio ja Ikonen selvittelevät opinnäytetyönään sukupolvia yhdistävän työn tarvetta.

Päivää rakensivat myös Leena Korhonen, Hannele Penttinen, Martat, asukkaat, tapahtumaan tulleet ikäihmiset ja starttipajan nuoret. Akuliinaan pyrähti opettaja Silja Kärjä Ahmon koululta oppilaidensa ja espanjalaisten Comenius-vieraiden kanssa.

Starttipajalaisilla oli kaudenhoitopiste. Ikäihmiset opastivat nuoria virkkaudessa, parsimisessa ja napinompelussa. Muistipelit, atk-piste ja perinnesinäyttely kiinnostivat. Martat tarjosivat pöydässään ohjeita ja reseptejä.

Perinnepäivä sisälsi jutusteluja, naurua, kyynelitä, vanhojen esineiden tutkailua, käsityötaidon pikasiirtoa ja rakkaukspullan syöntiä.

Muutaman tunnin Akuliina oli kuin kansainvälinen lentokenttä. Kaiken aikaa tapahtui jotakin.

Parsitaan ehjäksi

"Ikäihmiset yksinäisty-

Jutta Hirvikallio, rukilla kehräävä Siiri Kumpulainen ja Jonna Ikonen Sukupolvet yhdessä-päivää viettämässä Akuliinassa.

vät ja nuoret syrjäytyvät", summasi Jonna Ikonen päivä ideaa. "Nuoret eivät tunne edes omia isovanhempiaan. Halusimme alkaa tutkimaan sukupolviyöntarvetta Siilinjärven alueella."

Amanda Parviainen täyttää pian kuusitoista. Hän istahti Elina Mustosen viereen virkkaamaan. Amandan silmät täytyivät kyynelistä kun hän äkkiä muisti ukkinsa. Hän koki tullessaan Akuliinaan yleismaailmallisen viisauden ja rakkauden piiriin.

”Herttaisia ovat nuoretkin olleet ja kaikki rohkevat eivätkä arkaile.”

Elina Mustonen

"Vanhuksissa on ikäluokka, joka on nähnyt moninkerroin enemmän. He ovat ihmisiä, jotka ovat olleet nuoria ihan eri aikaan kuin me", Amanda sanoi. "Herttaisia ovat nuoret-

kin olleet ja kaikki rohkevat eivätkä arkaile", sanoi Elina Mustonen. "Yritetään kannustaa nuoria käsityötaitoon. Tämä on ollut arvokas kohtaaminen."

Helvi Väistö ja Aili Heikkinen neuvovat napinompelua ja sukan parsimista. Veikko Pulsa Ahmon koulun kasiluokalta parsi supertaidokkaasti villasukat. Tekstiilitöitä Pulsa ei ole vähään aikaan tehnyt.

"Silloin vaan kun se koulussa oli pakollista", kertoi Veikko.

"Monet ovat hyvin kiinnostuneita parsimisesta. Kotona kun ei nykyään enää ommella eikä parsita", sanoi Aili Heikkinen.

Kuohuvaa maitoa

Hertta Veijalainen kaipaa lapsuuden sunnuntai-ruuhaa. Hän kertoi, että Kiuruveden mummolassa lehmät tuotiin tarhaan ja savut sytytettiin. "Pienet työt ripsivät oksilla karpäsiä ja lämmin maito kuohusi ämpäriin."

Amanda Parviainen sai kyynelten kastelemaa virkkausopetusta Elina Mustoselta.

Perinnesinäyttelyesineistä Martta Oksmanilla tuohivirsut ja Uno Heikkisellä nahkalapikkaat.

Siiri Kumpulainen ja Hannele Penttinen istuivat rukiin ääressä. "Kaksitoistavuotiaasta asti ole kehrännyt", kertoi pian yhdeksänkymmentä täyttävä Siiri.

Hänen piti saada pienenä villalankaa villasukkia varten. "Siinä on villat ja värkki, rupea tekemään lankaa", äiti oli sanonut.

"Itse karttasin ja kehräsin hellanvalossa", kertoi Kumpulainen.

Martta Oksman istui tuolissaan suutarinpoika Uno Heikkisen vierellä.

Hän ei vanhoja aikoja liioin kaipaile.

"Kun Martta olisi vielä, niin ei olisi hätäpäivää", olivat Harjamäen työkaverit Oksmania kaivaten sanoneet.

Uno Heikkinen on kunnostautunut tekstiilitalteen teossa. Hän on kutonut vaimolleen kansallispuikunkaankin. Akuliinan pikku pöytiä koristavat Heikkisen kutomat kaitaliinat.

"Sen verran minussa on suutaria, että olen tehnyt itselleni lapikkaatkin", myhäili Heikkinen.

Sukupolvet Yhdessä

-päivän prosessityökirja

Jutta Hirvikallio

Jonna Hyvönen

2012

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	SUKUPOLVITYÖ TYÖMENETELMÄNÄ.....	4
3	SUKUPOLVET YHDESSÄ –PÄIVÄN SUUNNITTELUVAIHE.....	5
3.1	Sukupolvet Yhdessä -päivän tavoitteet	6
3.2	Teemapäivän paikka.....	6
3.3	Teemapäivän järjestely.....	7
3.4	Mainonta.....	7
4	SUKUPOLVET YHDESSÄ –PÄIVÄ	8
4.1	Sukupolvet Yhdessä –päivän toimintapisteet.....	8
4.2	Palautteen kerääminen	10
4.3	Muisto avusta	10

Kannen valokuva: KUVA 1. Sukan parsimista. Valokuva Hirvikallio & Hyvönen 2012

1 JOHDANTO

Tämä prosessityökirja on toteutettu osana *Sukupolvet Yhdessä -päivä palvelukeskus Akuliinassa* opinnäytetyötä Savonia-ammattikorkeakoulussa. Prosessityökirjan tarkoituksena on antaa ohjeistusta päivän toteuttamiseen ja näin mahdollistaa opinnäytetyön jatkumo tulevaisuudessa. *Sukupolvet Yhdessä* –päivä on toteutettu ensimmäisen kerran toukokuussa 2012 Siilinjärvellä palvelukeskus Akuliinassa ja se järjestettiin yhteistyössä Siilinjärven palvelutaloyhdistyksen ja Siilinjärven TUKEVA -työvalmennussäätiön Starttipajan nuorten kanssa.

Sukupolvityö ja sen merkitys ovat kasvamassa yhteiskuntamme yhdeksi tärkeäksi toimintamuodoksi. Jotta arvokkaat kansaperinteet säilyisivät, tulisi ikäihmisten toimia nuorille kansalaiskasvattajina. Näin mahdollistuisi arvokkaiden perinnetaitojen säilyminen keskuudessaamme. Eri ikäryhmien välistä kohtaamista ja sukupolvityötä lisäisi muun muassa ikäihmisten palvelutalojen, päiväkotien sekä koulujen läheinen rakentaminen, jotta yhteistoiminta olisi mahdollisimman helppoa ja luonnollista. Lähellä sijaitsevien palvelutalojen, päiväkotien ja koulujen välille pitäisi luoda oma toimintakulttuuri, jossa sukupolvet keskenään toimisivat yhdessä esimerkiksi ulkoilemalla tai ruokailemalla. Tällainen toiminta mahdollistaisi eri sukupolvien välistä luonnollista kohtaamista ja edistäisi sukupolvityötä. (Suomi 2003, 180–181.)

Kansalaiskasvatuksella tarkoitetaan tietoista kasvatustoimintaa, minkä tavoitteena on valmentaa yhteiskunnan jäsenet kansalaisuuden asettamiin vaatimukseen (Arola 2004). Tässä opinnäytetyössä kansalaiskasvatuksella halutaan painottaa ikäihmisten tietojen ja taitojen määrää ja sitä kuinka tärkeää nämä taidot olisi siirtää nuoremmille sukupolville. *Sukupolvet Yhdessä* –päivän tarkoituksena on kansalaiskasvatuksen periaatetta mukaillen antaa ikäihmiselle mahdollisuus opettaa heidän omia tärkeäksi kokemiaan kansalaistaitoja nuorille. Kansalaiskasvatuksen yksi tavoitteista on antaa yksilölle edellytykset osallistua aktiivisesti yhteisönsä kansalaistoimintaan. Tiedon lisäksi on tärkeää osata kehittää taitoja, opetusmetodeja ja oppilaiden mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon sekä mahdollisuutta vaikuttaa valintoihin ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Olennaista kansalaiskasvatuksessa on prosessi, missä vuorovaikutuksen avulla yksilö muodostaa kollektiivisesta eli yhteisön yhteisestä kulttuurista persoonallisia merkityksiä. (Lehikoinen 2002, 143.)

2 SUKUPOLVITYÖ TYÖMENETELMÄNÄ

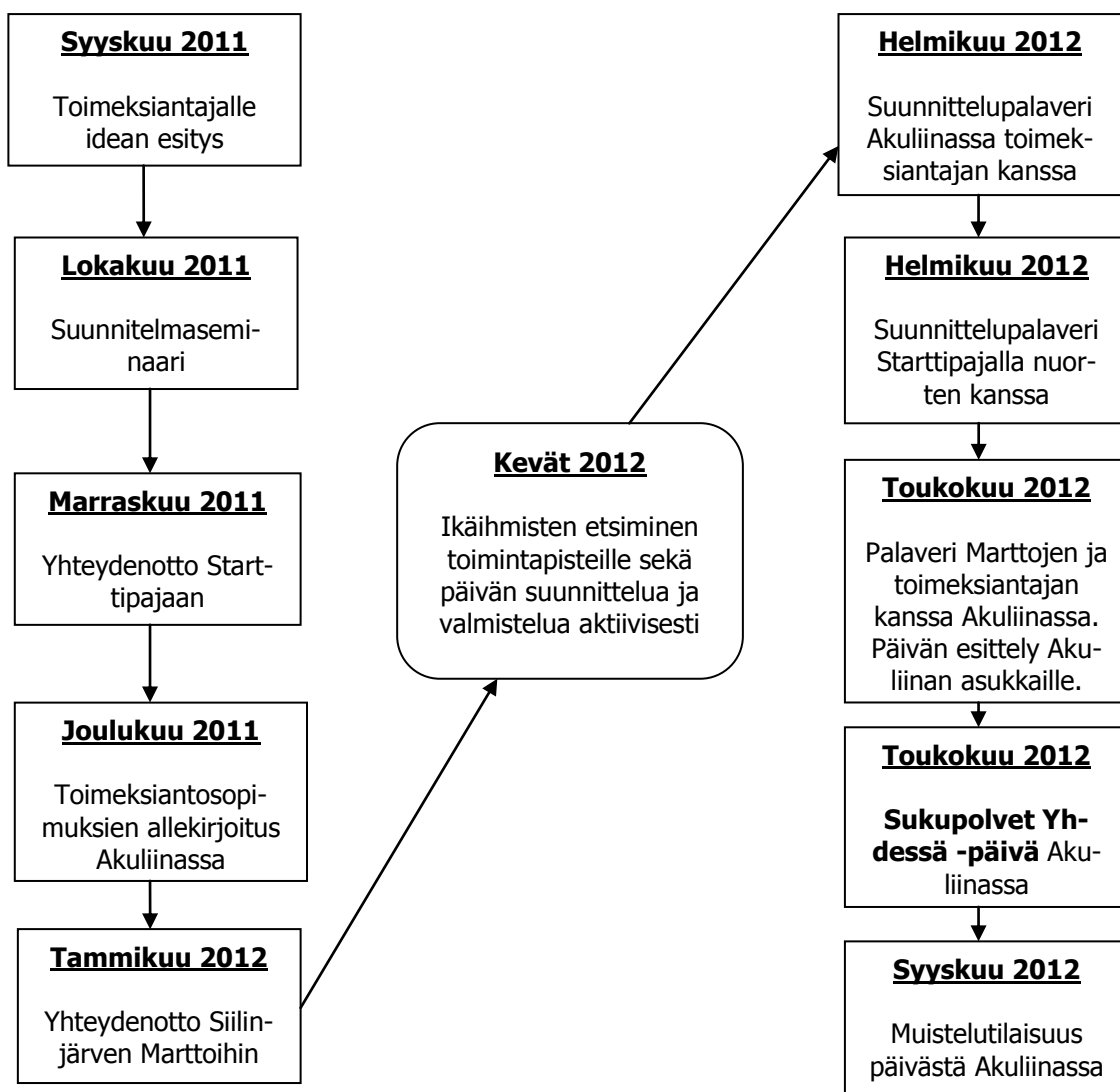
Semi Purhonen on tutkinut väitöskirjassaan *Sukupolvien ongelma* (2007) sukupolven monimuotoista käsitettä. Käsitteenä sukupolvea käytetään monissa eri tilanteissa, niin tutkimuksissa kuin arkikielessä. Sen vuoksi sukupolvi on Purhosen (2007, 15) mukaan sotkuihin käsite ja sillä on monia eri merkityksiä. Ensinnäkin on olemassa perhesukupolvi, joka liittyy käsitteen sukulaisuusjärjestelmän osaksi. Purhonen (2007, 16) nimeää sukupolviksi myös ihmisryhmät, jotka ovat syntyneet jollain tapaa saman rajatun ajankohdan sisällä. Tällöin voidaan puhua ikäryhmästä, ikäluokasta tai kohortista. Sukupolvesta voidaan puhua myös silloin, kun ihmisiä yhdistää, esimerkiksi nuoruudessa kokema yhteinen kokemus.

Ventosan (1993, Kurjen mukaan 2000, 46–47) mukaan sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on ihmisten omalla osallistumisella luoda kasvattava ja solidaarisuuden arvot tiedostettava yhteiskunta. Se koostuu kolmesta eri osa-alueesta; sosiaalinen, kulttuurinen ja kasvatuksellinen. Sosiaalinen tarkoittaa inhimillistä kanssakäymistä, toimintaa yhdessä toisten ihmisten kanssa ja johonkin ihmisryhmään kuulumista. Kulttuurilla tarkoitetaan jokaisen yksilön arkipäivää ja osallistumista oman kulttuurin luomiseen. Kasvatuksellisella osalla tarkoitetaan yksilön persoonallista kehittymistä, muutosta asenteisiin, vastuun tiedostamista, herkistymistä ja motivaation heräämistä. Innostamisen tavoitteet ja toiminta ovat kolmiosaiset. Ensimmäisenä on innostaja, joka toimii välittäjänä luoden ihmisille mahdollisuuksia toimintaan. Toisena tulee itse toiminta, jonka tarkoituksena on luoda persoonallista ja yhteisöllistä muutosta. Kolmantena tulee innostamisen kohde, ryhmä jonka kanssa toimintaa toteutetaan. Taustalla on myös neljäs taho, esimerkiksi järjestö tai yhdistys, jonka tukemana toiminta mahdollistuu. Näin sosiokulttuurillinen innostaminen tähtää yhteiskunnan parantamiseen.

Kun yhdistämme sukupolvet ja sosiokulttuurisen innostamisen, saamme tulokseksi sukupolvityön. Sukupolvityössä kaksi tai useampi eri sukupolvea kohtaavat toisensa aidosti. Vanhustyön näkökulmasta sukupolvityöllä tarkoitetaan Suomen (2003, 179) mukaan toimintaa, joka yhdistää eri sukupolvet toisiinsa luonnollisin keinoin.

3 SUKUPOLVET YHDESSÄ –PÄIVÄN SUUNNITTELUVAIHE

Sukupolvet Yhdessä –päivän suunnittelu alkoi syksyllä 2011 oman ideamme työstämisellä käytäntöön. Prosessiin mahtui palaverieita yhteistyötahojen kanssa sekä lukuisia yhteydenottoja eri järjestöihin, toimijoihin sekä yksityishenkilöihin. Päivän järjestäminen vaatii hyviä suunnittelu-, organisointi- ja yhteistyötaitoja sekä pitkäjänteisyyttä ja takaiskujen sietämistä. Kuviossa 1 on kuvattu *Sukupolvet Yhdessä* –päivän prosessikaavio.

KUVIO 1. *Sukupolvet Yhdessä* -päivän prosessikaavio.

3.1 Sukupolvet Yhdessä -päivän tavoitteet

Sukupolvet Yhdessä -päivän keskeisin tavoite on luoda yhteisöllisyyttä sukupolvityön avulla nuorten ja ikäihmisten välille, sekä tuoda esille kansalaiskasvatuksen ja perinnetaitojen siirtämisen tärkeyden. *Sukupolvet Yhdessä* -päivällä loimme mallin siihen, miten sukupolvityötä voisi yhteiskunnassa toteuttaa. Päivän järjestämiseen ajatus kumpusi paljon mediassa puhutuista ongelmista, nuorten syrjäytymisestä ja ikäihmisten lisääntyneestä yksinäisyydestä. Opinnäytetyöllä tuomme yleiseen keskusteluun sitä, voisiko sukupolvia yhdistävällä toiminnalla olla apua näihin ongelmiin.

KUVA 2. Pipon virkkausta toimintapisteellä.
Valokuva Hirvikallio & Hyvönen 2012

KUVA 3. Maisemia Google Street view:llä.
Valokuva Hirvikallio & Hyvönen 2012

3.2 Teemapäivän paikka

Paikkana meillä toimi Palvelukeskus Akuliinan tilat Siilinjärvellä. Tiloja miettiessä on hyvä huomioida, että tilaisuuden tarkoituksena on yhteisöllisyyden luominen, joten tilat tulisi olla avarat, jotta mahdollisimman paljon ihmisiä mahtuu samaan paikkaan. Kysyimme Siilinjärven palvelutalo yhdistystä työmme toimeksiantajaksi, sillä heillä oli tarjota meille hyvät tilat päivän järjestämiseen.

3.3 Teemapäivän järjestely

Päivän järjestelyt on hyvä aloittaa hyvissä ajoin. Hyvin tehty suunnitelma ja ennakkojärjestelyt takaavat päivän onnistumisen. Starttipajan nuoret tulivat päivään mukaan suunnittelemaan ja ohjaamaan pisteitä päivässä vieraileville ikäihmisille. Siilinjärven Martat hoitivat kahvitarjoilua ja kertoivat perinneruuista. Saimme Martoilta ja Starttipajalta innostavan vastaanoton päivälle sekä lupauksen järjestää *Sukupolvet Yhdessä* –päivä yhteistyössä kanssamme. Hyvän yhteistyöverkoston luominen ympärille auttaa järjestäjiä työmäärän jakamisessa ja tapahtuman organisoimisessa. Meidän järjestäjien tehtäväksi jäi huolehtia päivän yleisestä sujumisesta.

3.4 Mainonta

Päivän mainostaminen on tärkeää, jotta paikalle saadaan haluttuja vierailijoita. Kohdensimme mainonnan pääsääntöisesti nuorille ja ikäihmisille, mutta toivotimme myös kaikki halukkaat tervetulleiksi päivään. Mainoksia jaettiin muutamaa viikkoa ennen tapahtumaa yleisille paikoille, kuten kauppojen ilmoitustauluille ja kirjastoon. Mainonnassa on hyvä huomioida myös lehdistö ja ilmoittaa tapahtumasta esimerkiksi ilmaisella yleisöpalstalla. Myös muut paikalliset toimijat kannattaa huomioida päivää suunniteltaessa. *Sukupolvet Yhdessä* –päivää mainostimme Siilinjärven K-kauppiaille, joka mahdollisti päivään odotettua edullisemmän kahvitarjoilun. Otimme myös erikseen yhteyttä Siilinjärvellä Ahmon yläkouluun, jonka oppilaat toivotimme tervetulleiksi vierailemaan *Sukupolvet Yhdessä* -päivään.

KUVA 4. Väenpaljoutta. Valokuva Hirvikallio & Hyvönen 2012

4 SUKUPOLVET YHDESSÄ –PÄIVÄ

Sukupolvet Yhdessä –päivä toteutettiin Palvelukeskus Akuliinassa toukokuussa 2012. Päivä oli kestoaltaan neljä tuntia ja se aikataulutettiin sopivaksi palvelukeskuksen oman päiväohjelman mukaisesti. Päivässä olivat mukana toimijoina ja vierailijoina Starttipajan nuoret, siilinjärven Martat, siilinjärveläisiä ikäihmisiä, Akuliinan asukkaita sekä Ahmon yläkoulun oppilaita.

4.1 Sukupolvet Yhdessä –päivän toimintapisteet

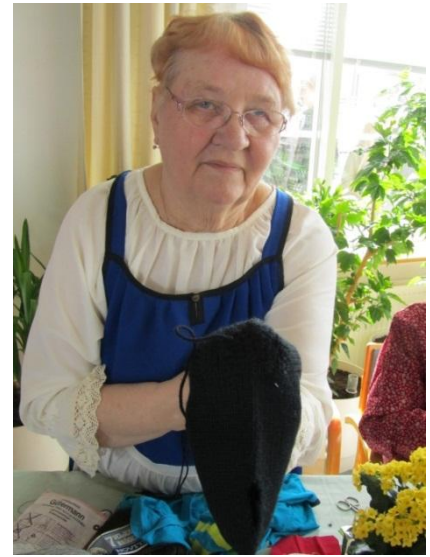
Toimintapisteet voivat olla hyvin erilaisia. Tärkeää on, että jokainen pisteen pitäjä kokee oman opettavan taidon tärkeäksi ja haluaa opettaa taitoa eteenpäin. Pisteiden suunnittelussa tärkeää on myös huomioida niiden monipuolisuus, jotta tekemistä on kaikille. On hyvä muistaa huomioida niin tyttöjen kuin poikien mielenkiinnon kohteet. Toimintapisteiden ohjaajille annoimme vapaat kädet pisteiden suunnittelussa. Painotuksena ikäihmisten ohjaamille toimintapisteille oli perinnetaitojen siirtäminen nuorille. Starttipajan nuorten ohjaamat pisteet tarjoaisivat taas mielekästä tekemistä päivässä vieraileville ikäihmisille.

KUVA 5. Villasukan neulominen toimintapisteiden ohjaaja. Valokuva Hirvikallio & Hyvönen 2012

SUKUPOLVET YHDESSÄ –PÄIVÄSSÄ OLI TOTEUTETTUNA SEURAAVAT TOIMINTAPISTEET:

1. Pipon virkkaus.
2. Villasukan neulominen.
3. Parsiminen/ napin ompeleminen.
4. Puulusikoiden veistäminen.
5. Elämäntarinanäyttelypiste.
6. Perinnetavaroidennäyttely.
7. Langan valmistamista rukilla.
8. Muistipeli nuorten vetämänä.
9. Kauneudenhoitopiste nuorten vetämänä.
10. Tietokoneeseen ja kuvapuhelimeen tutustuminen.
11. Hierontapiste.
12. Kuntosalilaitteiden opastusta.
13. Marttojen perinneruokapiste ja kahvitarjoilu.

KUVA 6. Villasukan parsimista.
Valokuva Hirvikallio & Hyvönen
2012

Näiden lisäksi laskimme palautepisteen myös toiminnalliseksi pisteeksi, sillä siellä oli mahdollisuus kertoa palautteensa videokameralle nuorten opastuksella. Päivän aikana Akuliinan asukkaat myös näyttivät omia osaamiaan taitoja vierailijoille. Esittelyssä oli saippua-kuplien puhallusta ja hyrrän pyörittämistä entisaikojen tapaan. Tärkeimpinä asioina toimintapisteiden lisäksi päivässä tapahtui aitoja kohtaamisia nuorten ja ikäihmisten välillä sekä elämäntarinoiden kertomista. Päivässä oli mukana myös kuntosalilaitteiden opastusta nuorille ikäihmisen silmin sekä Akuliinassa työskentelevät jalkahoitaja ja hieroja tarjosivat hemmotteluhetkiä vieraille. Nämä toimintapisteet olivat ilman perinneteemaa hyvä lisä päivään.

Päivän hyvä suunnittelu ja ennakkovalmistelut takasivat sen, että päivä onnistui hyvin. Väkeä kävi noin 200 henkilöä. Nuoret ja ikäihmiset kohtasivat toisensa toimintapisteiden kautta. Me ohjaajina vastasimme päivän yleisestä järjestyksestä. Otimme vieraat vastaan, ohjasimme ja opastimme sekä vastasimme palautepisteestä vuorotellen, sillä se oli tutkimustehtävämme kannalta päivän tärkein piste. Ikuistimme tapahtuman valokuvaamalla koko ajan.

4.2 Palautteen kerääminen

Palautepiste oli rauhoitettu, erillinen nurkkaus. Keräsimme päivästä palautetta palautelomakkeilla, jotka oli värikoodattu nuorille, ikäihmisille ja muille vierailijoille. Kaikissa lomakkeissa kysymykset olivat samat, koodauksella helpotimme omaa työtämme palautteiden analysoimisessa. Vaihtoehtoisesti saman palautteen sai antaa videokameralle. Tällä tavoin halusimme varmistaa, että kaikilla on mahdollisuus antaa päivästä palautetta. Palautteen keräämisessä on tärkeää, että kysymykset ovat selkeitä ja ymmärrettäviä. Palautetta on hyvä kerätä aina *Sukupolvet Yhdessä* –päivistä, jotta tapahtumaa voidaan kehittää eteenpäin. Pisteellä on hyvä olla opastajia, jotka voivat auttaa palautteen jättämisessä, etenkin ikäihmisten kanssa. Palautetusta lomakkeesta sai ottaa kiitokseksi karamellin.

KUVA 7. Palautelomakkeet. Valokuva Hirvikallio & Hyvönen 2012

KUVA 8. Palautteiden palautuspiste. Valokuva Hirvikallio & Hyvönen 2012

4.3 Muisto avusta

Kiitimme *Sukupolvet Yhdessä* –päivään osallistuneita toimintapisteiden ohjaajia ruusuilla, jotka jaoimme päivän loputtua. Lisäksi teetimme Ifolorin kuvakirjat, jotka annoimme Palvelukeskus Akuliinaan ja Starttipajalle. Kuvakirjojen tarkoituksena on olla apuna tulevaisissa päivien järjestämisessä, sekä toimia Akuliinan asukkaille muistelukirjana. Järjestimme myös erillisen muistelutilaisuuden Akuliinassa syksyllä 2012, jolloin katselimme yhdessä asukkaiden kanssa valokuvia ja muistelimme päivän tapahtumia.

LÄHTEET

Arola, P. 2004. *Kansalaiskasvatus – Haaste itsenäiselle Suomelle* [verkkójulkaisu]. [viitattu 11.1.2012]. Saatavissa: http://www.vink.helsinki.fi/files/Theoria_kansalaisk.html

Kurki, L. 2000. *Sosiokulttuurinen innostaminen*. Tampere: Tammer- Paino Oy.

Lehikoinen, A. 2002. Tulevaisuussuuntautunut kansalaiskasvatus. Teoksessa Haapala, A. (toim.). *Tulevaisuuskasvatus*. Jyväskylä: PS- kustannus, 141–161.

Purhonen, S. 2007. *Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvi-
toisuudesta ja suurista ikäluokista* [verkkójulkaisu]. Helsingin yliopisto. Sosiologian laitos.
Väitöskirja. [Viitattu 24.3.2012]. Saatavissa:
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/4295/sukupolv.pdf>

Suomi, A. 2003. Sukupolvi- ja perhetyö. Teoksessa Marin, M. & Hakonen, S. (toim.). *Se-
niori- ja vanhustyö arjen kulttuurissa*. Juva: WS- Bookwell Oy, 179–186.

